

บทที่ 3

มอแกน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์

3.1 อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์

3.1.1 ประวัติความเป็นมา

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตั้งอยู่ในบริเวณทะเลอันดามัน อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ตัวเกาะอยู่ห่างจากฝั่งกระบุรีราว 60 กิโลเมตร เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเกาะอันดามันเหนือ เริ่มจากชายฝั่งของประเทศพม่า (หมู่เกาะมะริด) ผ่านหมู่เกาะสุรินทร์ ก่อนไปสิ้นสุดที่หมู่เกาะสิมิลัน

ในอดีตพื้นที่ของหมู่เกาะสุรินทร์ เคยถูกประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม 2514 โดยกรมป่าไม้ในสมัยนั้น ต่อมาคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าได้มีมติการประชุม เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2519 เห็นชอบในหลักการที่กำหนดให้หมู่เกาะสุรินทร์เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แต่ปรากฏว่า หมู่เกาะสุรินทร์อยู่ในเขตสัมปทานปิโตรเลียม แปลงที่ ตก. 9 w1 ของบริษัท Weeks Petroleum รวมทั้งบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ยังได้รับการเสนอให้เป็นค่ายถาวรอพยพ แต่เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของหมู่เกาะที่สวยงาม อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทั้งบนบกและในท้องทะเล เหมาะสำหรับจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาหาความรู้ทางด้านธรรมชาติวิทยา กองอุทยานแห่งชาติในสมัยนั้นจึงได้คัดค้าน และได้ดำเนินการลงพื้นที่สำรวจบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ พบว่า มีทิวทัศน์ทางทะเลที่สวยงาม มีปะการัง สภาพป่าที่สมบูรณ์ และสัตว์นานาชนิด เห็นสมควรให้กำหนดให้บริเวณดังกล่าว เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล โดยมีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ ในท้องที่อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2524 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 112 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2524 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 29 ของประเทศ และเป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลในลำดับที่ 6 (ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล, 2537)

ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ สังกัดในกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1.2 สถานที่ตั้งและอาณาเขต

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ในท้องที่ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา หมู่เกาะตั้งอยู่ในทะเลอันดามันแนวระหว่างเส้น ลองติจูด 09 องศา 21 ลิปดา 50 พิลิปดา ถึง 09 องศา 30 ลิปดา 30 พิลิปดาเหนือ และละติจูด ที่ 97 องศา 48 ลิปดา 00 พิลิปดา ถึง 97 องศา 54 ลิปดา 25 พิลิปดาตะวันออก บริเวณหมู่เกาะมีเนื้อที่ประมาณ 135 ตารางกิโลเมตร หรือ 84,375 ไร่ คิดเป็นพื้นน้ำประมาณ 102 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 76 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ และเนื้อที่บนพื้นดินประมาณ 20,594 ไร่ คิดเป็นพื้นดินประมาณ 24 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ แนวตอนใต้สุดของหมู่เกาะมะริด เขตแดนของประเทศพม่า

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ห่างจากฝั่งอำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ประมาณ 60 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ มหาสมุทรอินเดีย

ทิศใต้ ติดต่อกับ เรือยลงมาประมาณ 100 กิโลเมตรเป็นที่ตั้งของหมู่เกาะสิมิลัน ซึ่งเป็นหมู่เกาะสุดท้ายในกลุ่มเกาะอันดามันเหนือ ที่เริ่มจากชายฝั่งของประเทศพม่า (หมู่เกาะมะริด) ผ่านหมู่เกาะสุรินทร์ ก่อนไปสิ้นสุดที่หมู่เกาะสิมิลัน

ภาพที่ 1 แผนที่การตั้งหมู่บ้านของชาวมอแกนเกาะสุรินทร์
 (ที่มา : หนังสือ Trips ฉบับหมู่เกาะสุรินทร์ หมู่เกาะสิมิลัน ปี 2544)

เกาะสุรินทร์ หรือในภาษามอแกนเรียกว่า “ปอลาว หล่าต๊ะ” ประกอบด้วยเกาะจำนวน 5 เกาะ คือ

1. เกาะสุรินทร์เหนือ มีพื้นที่ 18.7 ตารางกิโลเมตร เป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในหมู่เกาะสุรินทร์ เป็นสถานที่ตั้งของที่ทำการอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ข้อมูลจากหนังสือ หมู่เกาะสุรินทร์ คู่มือท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติทางทะเล ปี 2545 บรรยายถึงสถานที่ต่างๆบนเกาะสุรินทร์ ไว้ดังนี้

- อ่าวแม่ยาย อยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะสุรินทร์เหนือ เป็นอ่าวที่มีลมสงบและมีขนาดใหญ่ที่สุด อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่มีแนวปะการังน้ำตื้นที่สมบูรณ์และสวยงามมาก แนวปะการังบริเวณอ่าวแม่ยาย ปัจจุบันไม่เปิดสำหรับการดำน้ำท่องเที่ยวทั่วไป เนื่องจากอยู่ในช่วงเวลาปิด เพื่อฟื้นฟูแนวปะการังแก้ปัญหาสาหร่ายเห็ดหูหนู

- อ่าวช่องขาดอยู่ระหว่างเกาะสุรินทร์เหนือและสุรินทร์ใต้ ในร่องน้ำความกว้างประมาณ 200 เมตร แนวปะการังช่องขาดอยู่กลางร่องน้ำ ความลึกเพียง 1 – 3 เมตร บางครั้งในช่วงน้ำลงปะการังหลายจุดโผล่พ้นน้ำเป็นจุดที่ตื้นมาก โดยถือเป็นบริเวณที่มีความสำคัญในวิถีชีวิตของมอแกน สำหรับการใช้พื้นที่ทำมาหากิน เป็นเส้นทางเดินเรือผ่านไปหาหินด้านฝั่งตะวันตกของเกาะสุรินทร์เหนือ อาทิ เกาะมังกร หรือบริเวณอ่าวสุเทพ อ่าวไม้งาม อ่าวทรายแดง เป็นต้น

- อ่าวไม้งามอยู่ที่เกาะสุรินทร์เหนือด้านตะวันตก เป็นแนวปะการังในอ่าวใหญ่ ขอบแนวปะการังห่างฝั่ง 200 – 500 เมตร อ่าวไม้งามเป็นอ่าวปิด คลื่นลมสงบ ไม่มีกระแสน้ำหรือมีก็น้อยมาก มีปะการังแผ่นตั้ง ปะการังเห็ด ปะการังเขากวางและปะการังก้อนพบมากที่อ่าวไม้งาม นอกจากนี้ยังมีสัตว์เกาะติดขนาดเล็ก เช่น ดอกไม้ทะเล ปลิงทะเล ตั้งแต่ชายหากจะพบปลิงทะเลเมื่อขยับออกไปหน่อยเริ่มมีปะการังขนาดเล็กไปอีกชนิดเจอปะการังก้อนขนาดใหญ่ ปลายจะมีมากขึ้นท้ายสุดจะมีปะการังหลากหลายพร้อมปลามากมาย

- อ่าวจากอยู่ด้านตะวันออกของเกาะสุรินทร์เหนือเป็นแนวปะการังในอ่าวใหญ่ ขอบแนวปะการังห่างฝั่ง 200 – 400 เมตร ด้านในเป็นปะการังเขากวาง ปะการังพุ่มด้านนอกมีปะการังก้อนเป็นจุด สลับกับคงปะการังเขากวางกว้างใหญ่ ด้านในอ่าวจากน้ำตื้น มีปะการังเขากวางและปะการังกิ่งที่บอบบางอยู่มาก

2. เกาะสุรินทร์ใต้ มีเนื้อที่ประมาณ 11.6 ตารางกิโลเมตร เป็นเกาะที่มียอดเขาสูง มีป่าดงดิบอันอุดมสมบูรณ์ เป็นเกาะที่มีหลายอ่าวที่มีชื่อเสียง คือ

- อ่าวเต่า ตั้งอยู่ที่เกาะสุรินทร์ใต้ เป็นแนวปะการังริมเกาะ กว้าง 50 – 200 เมตร แนวปะการังหักชันลงที่ลึก 20 – 25 เมตร อย่างรวดเร็ว ด้านในมีปะการังขนาดเล็ก ตอนกลางมีปะการังหลากหลาย ขอบแนวปะการังพบปะการังก้อนขนาดใหญ่บ้าง มีปะการังอ่อนและกัลปังหา อยู่เป็นหย่อมๆในที่ลึก

- อ่าวผักกาด เป็นอ่าวเล็กๆ ของเกาะสุรินทร์ใต้ อยู่เลยอ่าวเต่า แนวปะการังริมฝั่ง กว้างประมาณ 50 – 150 เมตร มีหาดเล็กๆด้านในแนวปะการังหักชันตรงขอบลงสู่ความลึก 15 – 20 เมตร ด้านล่างเป็นพื้นทราย พบปะการังอ่อนและกัลปังหาได้ อ่าวผักกาดเป็นจุดที่มีปะการังหลากหลายชนิดในพื้นที่แคบๆ พบทั้งปะการังก้อน แผ่นตั้ง แผ่นนอน เขากวาง ฯลฯ อ่าวผักกาดยังมีสัตว์เกาะติดหลากหลายชนิด เช่น ดอกไม้ทะเล หอยมือเสือ ฯลฯ ที่นี้มีปลาเกือบทุกชนิดที่พบในเกาะสุรินทร์ โดยเฉพาะปลาผีเสื้อ ปลาอินสมุท

- อ่าวสุเทพอยู่บนเกาะสุรินทร์ใต้ เป็นอ่าวใหญ่ที่สุดในเกาะนี้ แนวปะการังยาวถึง 1,200 เมตร ห่างจากฝั่ง 200 – 500 เมตร หรือมากกว่านั้น ด้านนอกเป็นปะการังขนาดเล็กปนเศษปะการัง ด้านนอกเป็นปะการังก้อนขนาดใหญ่ขึ้นสลับกับปะการังแผ่นนอนใหญ่มาก ขอบแนวปะการังลาดลงสู่พื้นทราย ความลึก 15 เมตร มีปะการังอ่อน และ กัลปังหาเล็กน้อย อ่าวสุเทพจัดเป็นแนวปะการังขนาดใหญ่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในทะเลไทยมีปะการัง ปะการังอ่อน หอยมือเสือ ฯลฯ มีปลาสวยงามขนาดเล็ก ไม่ค่อยพบปลาขนาดใหญ่

3. เกาะรี (เกาะสตอร์ค) หรือเกาะไฟแว็บ ในภาษามอแกนเรียกว่า “จาเลาะ โคม” มีเนื้อที่ประมาณ 1 ตารางกิโลเมตร รอบเกาะเป็นแนวหินจรดผิวน้ำ ยกเว้นทางด้านตะวันออกของเกาะที่มีหาดทรายเล็กๆ เป็นเกาะที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสน้ำรอบนอก หากมีคลื่นลมแรง

4. เกาะมังกร(เกาะกลาง)หรือเกาะปาจุมบา ในภาษามอแกนเรียกว่า “จาเลาะ ตะงาก” มีเนื้อที่ประมาณ 0.6 ตารางกิโลเมตร จากเกาะสุรินทร์ใต้มองไปทางทิศตะวันตกจะพบเกาะมังกร เพราะตั้งอยู่เกือบกึ่งกลางระหว่างเกาะสุรินทร์เหนือและเกาะสุรินทร์ใต้ เชื้อออกไปทางทิศตะวันตก บริเวณนี้ไม่มีเกาะ ยกเว้นด้านเหนือของเกาะ มีแต่กองหินไม่มีปะการังอ่อนหรือกัลปังหา กระแสน้ำรุนแรงในบางครั้ง รวมทั้งเป็นพื้นที่สงวนสำหรับการอนุรักษ์เต่าทะเล ที่ยังปรากฏการขึ้นวางไข่ของเต่าทะเลในปัจจุบัน (การเก็บข้อมูลจากกิจกรรมทางทะเลกับมอแกน ปี 2545 พบว่า ช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม มีเต่าขึ้นวางไข่ทั้งหมดจำนวน 3 ครั้ง (ครั้งที่ 1 9/8/45 เต่ากระ 40 ฟอง) (ครั้งที่ 2 14/9/45 เต่าหญ้า 115 ฟอง) (ครั้งที่ 3 29/9/45 เต่ากระ 103 ฟอง) นับจำนวนไข่เต่าทั้งหมดรวม 258 ฟอง)

5. เกาะตอรินลา ในภาษามอแกนเรียกว่า “จาเลาะ ฉ่ายย” เป็นเกาะใต้สุด มีเนื้อที่ประมาณ 0.5 ตารางกิโลเมตร บริเวณนี้มีทั้งแนวปะการังและกองหินบนพื้นสลับกัน และมี

กระแสน้ำรุนแรงเป็นเกาะที่ยังปรากฏการขึ้นวางไข่ของเต่าทะเลในปัจจุบัน (การเก็บข้อมูลจากกิจกรรมทางทะเลกับมอแกนปี 2545 พบว่า ช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม มีเต่าขึ้นวางไข่ทั้งหมดจำนวน 1 ครั้ง (ครั้งที่ 1 21/7/45 เต่ากระ 76ฟอง) นับจำนวนไข่เต่าทั้งหมดรวม 76 ฟอง)

6. กองหิน คือ หินกอง ในภาษามอแกนเรียกว่า “บายะ อุ้บ่วน” ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของตัวเกาะ และหินราบ ตั้งอยู่บริเวณด้านเหนือของเกาะสุรินทร์เหนือ

3.1.3 การเดินทาง

การเดินทางไปสู่หมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา จะต้องเดินทางด้วยเรือโดยสาร โดยสามารถลงเรือจากท่าเทียบเรือ ดังนี้

1. ท่าเทียบเรืออุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตั้งอยู่บ้านหินลาด อ. คุระบุรี จ. พังงา มีเรือโดยสารไปเกาะสุรินทร์ทุกวัน (เริ่มเดินเรือ 16 พ.ย.-10 พ.ค.ของทุกปีสำหรับฤดูกาลท่องเที่ยว) นักท่องเที่ยวนิยมมาลงเรือที่ท่านี้เนื่องจากอยู่ใกล้เกาะสุรินทร์มากที่สุด ประมาณ 60 กิโลเมตร - ค่าเรือโดยสารแบบเรือธรรมดา ราคา 1,000 บาท (ไป-กลับ) ใช้เวลาเดินทาง 3 ชั่วโมง
2. ท่าเทียบเรือบริษัทกรีนวิวิธอร์ต ตั้งอยู่บ้านหินลาด อ.คุระบุรี จ.พังงา ห่างจากท่าเรืออุทยานฯ ประมาณ 300 เมตร ค่าเรือโดยสารแบบเรือเร็ว ราคา 1,500 บาท (ไป-กลับ) ใช้เวลาเดินทาง 1.30 ชั่วโมง

ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์เปิดรับนักท่องเที่ยว ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของฝั่งทะเลอันดามัน เป็นเวลารวม 6 เดือน ตั้งแต่วันที่ 16 พฤศจิกายน ถึง 16 พฤษภาคม ของทุกปี

3.2 ข้อมูลทั่วไปชาวมอแกนหมู่เกาะสุรินทร์

3.2.1 ประวัติความเป็นมาของชาวเล

“ชาวเล” เป็นชื่อเรียกชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ตามเกาะ หรือชายฝั่งทะเลทางตอนใต้ของประเทศไทย บริเวณทะเลอันดามัน ชนกลุ่มนี้มีวิถีชีวิตหากินอยู่กับทะเลตลอดเวลา บางครั้งก็ร่อนเร่อพยพโดยอาศัยเรือเป็นบ้าน บางครั้งก็ขึ้นมาพักพิงอาศัยบนบกโดยสร้างเป็นเพิงพักขนาดเล็กๆ อยู่ใกล้กับทะเล ชนกลุ่มนี้จะมี สังคม วัฒนธรรม ภาษาพูด ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นของตัวเอง มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ

ชื่อที่คนส่วนใหญ่ใช้เรียกชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ว่า “ชาวเล” คงจะสืบเนื่องมาจากเป็น ผู้ที่มีวิถีชีวิตอยู่ในทะเลเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในภาษามลายู เรียกชนกลุ่มนี้ว่า “โอรังละฮูด” แปลว่า คนทะเล ส่วนชาวพม่าในแถบหมู่เกาะมะริด เรียกชาวเลว่า “ซลิ่ง” หรือ “เซลิ่ง” สำหรับประเทศไทย นอกจากคำว่า “ชาวเล” ซึ่งเป็นคำเรียกชื่อชนกลุ่มนี้ของชาวบ้าน ทางภาคใต้ ยังมีคำอื่นๆ ที่ใช้เรียกชน กลุ่มนี้อีกเช่น “ชาวน้ำ” หรือ “ชาวไทยใหม่”

ในส่วนของชื่อว่า “ชาวไทยใหม่” เป็นคำที่ทางราชการกำหนดให้เรียกชนกลุ่มนี้ แทนคำว่า “ชาวเล” หรือ “ชาวน้ำ” หรือแทนคำอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อต้องการลดช่องว่างด้านความรู้สึกที่ไม่ ดีระหว่างชนกลุ่มนี้กับประชาชนทั่วไปออกไป ทำให้พวกเขา รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความพอใจต่อคำว่า “ชาวไทยใหม่” มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเขามีความรู้สึกว่าได้รับการยก ย่องให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกับคนไทยส่วนใหญ่ แต่คนไทยทั่วไปก็ยังเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ชาวเล” เหมือนเดิม ดันกำเนิดหรือบรรพบุรุษของชาวเลนั้น ไม่อาจที่จะระบุให้ชัดเจนลงไปว่าเป็น ใคร มาจากไหน มีมาตั้งแต่เมื่อไรและเริ่มต้นอยู่ในเขตไหนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้แต่พวกเขาเองก็ไม่อาจบ่งบอกหรือระบุได้ แต่จากการค้นคว้าในแง่มุมต่างๆ ของนักวิชาการ หลายท่าน ตลอดจนหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ สันนิษฐานกันว่าชาวเลเป็นเผ่าพันธุ์ที่อพยพมา จากกลุ่มน้ำแวงซีเกียงในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้อพยพลงมาทางใต้ตามลำน้ำโขง เมื่อ ออกทะเลแล้วเร่ร่อนไปตามเกาะต่าง ๆ จนถึงแหลมมลายูและแนวฝั่งพม่า จากการตรวจค้นพบวัตถุ เก่า ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ และแบบประเพณีที่หลงเหลืออยู่ เชื่อกันว่าชาวเลเป็นบรรพบุรุษของชาว มลายูอย่างแน่นอน (ประพันธ์ เรื่องณรงค์, 2517)

สำหรับนักวิชาการ ต่างก็พยายามศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของชาวเล โดยได้ทำการ รวบรวมเอกสารข้อมูล หลักฐานข้ออ้างอิงต่างๆ โดยเสนอข้อคิดเห็น ข้อสันนิษฐานของตนในแง่มุม หลายๆ ด้านในเชิงวิชาการ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้เรื่องราวของชาวเล ผลงานเหล่านั้น พอที่จะสรุปรวบรวมได้ ดังต่อไปนี้

ชาวเล ตามลักษณะทางกายภาพ จัดว่าอยู่ในสายพันธุ์ก่อนมาเลย์ (Proto-Malay stock) พูดภาษาท้องถิ่นแบบ มาลาโย-โพลีเนเซียน ที่มีความสัมพันธ์กับภาษามลายู หากยึดเอา ดำนานจากคำบอกเล่าเป็นหลัก อากรณ อุกฤษณ์ พบว่ามีชาวเล 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มมอแกน และ กลุ่มอูรักลาโว้ย โดยหากเมื่อพิจารณาจากถิ่นที่อยู่แล้ว มอแกน ยังแยกออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

- มอแกนปูเลา พบที่เกาะย่านเชือก ในเขตพม่าลงมาถึงบริเวณเกาะช้าง เกาะ พยาม จังหวัดระนอง เกาะสุรินทร์ เกาะระ เกาะพระทอง เกาะบอนและหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
- มอแกนตามับ ที่อยู่อาศัยตามบริเวณเกาะพระทอง อำเภอกูระบุรี จังหวัดพังงา ตลอดจนชายฝั่งของ อำเภอดะกั่วป่า อำเภอยายะมือง จังหวัดพังงา และอำเภอ ถลาง จังหวัดภูเก็ต

นอกเหนือจากนี้ ผลงานของนักมานุษยวิทยาที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเผ่าพันธุ์ และความเป็นมาของชาวเลก็เป็นแนวทางให้นักวิชาการสมัยใหม่ได้ศึกษาค้นคว้าหาหลักฐานมา อ้างอิงเสนอแนวความคิด ตลอดจนวิเคราะห์แยกแยะเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องราวของชาวเลได้อย่าง น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

จากผลจากการศึกษาของนักวิชาการตามที่กล่าวมาแล้ว ชี้ให้เห็นว่าชาวเลไม่ได้ เป็นชนพื้นเมืองเดิมของเกาะต่างๆทางภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทย หากแต่อพยพพร้อมร่มา จากที่อื่นส่วนจะอพยพมาจากลุ่มน้ำแวงซีเกียงหรือมาจากบริเวณประเทศอินโดนีเซียนั้น ยังไม่ สามารถสรุปได้แน่นอน อันเนื่องมาจากสาเหตุบางประการที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของชาวเลเป็นไปด้วยความลำบาก ซึ่งก็คือในกลุ่มของชาวเลไม่มีภาษาเขียนในการสื่อ ความหมายกัน มีแต่ภาษาพูดเท่านั้น ทำให้การค้นคว้าศึกษาในเรื่องนี้จึงขาดหลักฐานที่จะอ้างอิง ข้อเท็จจริง

ชาวเลเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งทางใต้ของประเทศไทย อาศัยอยู่ตามเกาะชายฝั่ง ทะเล ในมหาสมุทรอินเดียแถบอ่าวภูเก็ท และทะเลอันดามัน ชาวเลอพยพเคลื่อนย้าย เร่ร่อนทำมาหา กินอยู่ในบริเวณนับตั้งแต่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และสตูล (ประเทือง เครือหงส์ 2541:2)

หมู่เกาะสุรินทร์ ตั้งอยู่ในเขตของจังหวัดพังงา เป็นอีกสถานที่แห่งหนึ่งที่ชาวเลเผ่า ที่เรียกขานตัวเองว่า “มอแกน” ใช้พื้นที่ในบริเวณนี้เพื่อการทำมาหากิน และเป็นที่พักอาศัยยามช่วง ลมมรสุมมาเยือน เนื่องจากพื้นที่ตั้งของเกาะสุรินทร์นั้น เป็นหมู่เกาะหนึ่งในเส้นทางเดินเรือ เร่ร่อนทำมาหากินของชาวมอแกนมาตั้งแต่ครั้งโบราณ

จากการสัมภาษณ์ก้อง กล้าทะเล มอแกนเกาะสุรินทร์ (7 กันยายน 2545) เกี่ยวกับ เรื่องการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยที่หมู่เกาะสุรินทร์ของชาวมอแกน ไม่สามารถระบุปีได้ มอแกนเดิน ทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกโดยกลุ่มของหม่าคะ มอแกนจากเกาะจาเด็ท (เกาะย่านเชือก ในหมู่ เกาะมะริด) โดยในสมัยก่อนเป็นแค่เพียงบริเวณที่หลบคลื่นลมชั่วคราวเท่านั้น มอแกนกลุ่มนี้ได้ อพยพเดินทางร่อนเร่กันมาถึงหมู่เกาะสุรินทร์ ตามเส้นทางพื้นที่การอพยพโยกย้าย ดังต่อไปนี้

1) ในช่วงของฤดูมรสุม มอแกนกลุ่มนี้ได้ตั้งบ้านเรือนพักอาศัยกันที่บริเวณที่ทำ การอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ในปัจจุบัน ซึ่งในช่วงเวลานั้นชาวมอแกนเข้ามารับจ้างในการ ทำงานเหมืองแร่ หลังจากนั้นราว 1 ปี ลุงสุโน มอแกนจากเกาะคุง และมอแกนจากเกาะหลุ่ล่า เกาะหน้าบี และหลุ่ลา (ในหมู่เกาะมะริด) ย้ายเข้ามาพักอาศัยอยู่รวมกันที่บริเวณอ่าวแม่ยาย

2) หลังจากนั้น กลุ่มของหม่าคะ อพยพเคลื่อนย้ายมาตั้งหมู่บ้านที่อ่าวตะนาว หรือ อ่าวกระทิง ที่ตั้งอยู่บริเวณด้านหลังของบริเวณช่องเขาอุทยานฯ แต่เมื่อมีการประกาศให้พื้นที่สงวน

นี้ กลายเป็นพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ รวมทั้งการเข้ามาตั้งที่ทำการอุทยานฯเมื่อปี 2524

3) กลุ่มของหม่าคะ อพยพเคลื่อนย้ายอีกครั้งไปยังเกาะพระทอง ใกล้กับฝั่งคุระบุรี จังหวัดพังงา เพื่อเดินทางพากันอพยพเข้าไปทำงานเป็นคณงานทำไร่ในบริเวณนั้น

4) เคลื่อนย้ายอพยพกลับมาอีกครั้งไปยังเกาะสุรินทร์ โดยตั้งหมู่บ้านอยู่รวมกัน บริเวณช่องขาดอุทยานฯ เมื่อสถานการณ์การทำเหมืองแร่ตกต่ำลง

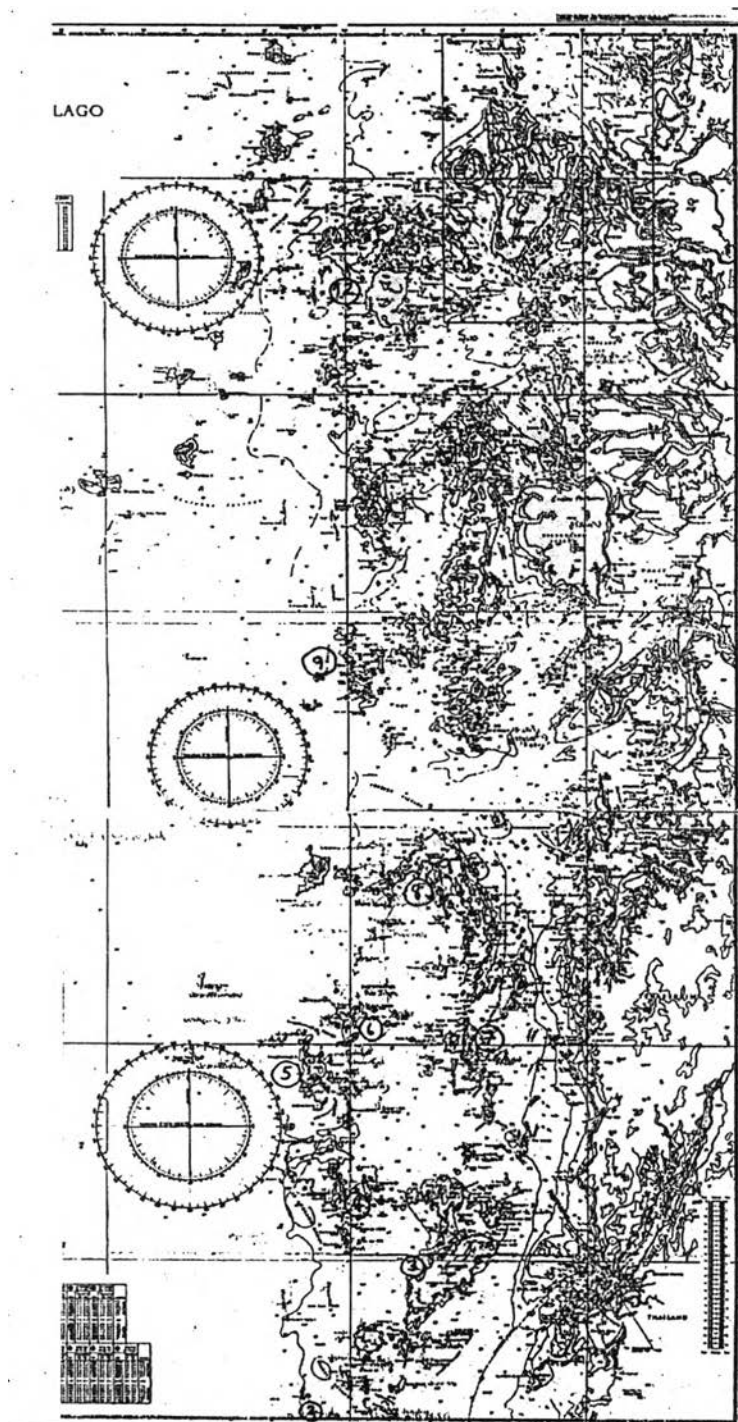
5) เคลื่อนย้ายการใช้พื้นที่พักอาศัยอีกครั้งมาอยู่ที่อ่าวบอนใหญ่ เป็นพื้นที่อ่าวขนาดใหญ่ เป็นสถานที่หลบลมได้เป็นอย่างดี

6) เปลี่ยนการใช้พื้นที่พักอาศัยอีกครั้งมาอยู่ที่อ่าวแม่ยาย แต่อยู่ได้เพียงไม่นาน ต้องย้ายกลับออกไป เนื่องจากมอแกนกลัวภัยจากโจรสลัด เพราะเมื่อย้ายเข้าไปในบริเวณอ่าวไทรเอน ซึ่งค่อนข้างไกลจากตัวอุทยานฯ รวมทั้งอยู่ในอ่าวแม่ยายค่อนข้างเปลี่ยว ในขณะที่ทำการอุทยานฯ ตั้งอยู่บริเวณอ่าวช่องขาด

7) ย้ายกลับมาที่อ่าวบอนเล็ก และมีมอแกนอีกส่วนย้ายออกไปตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ที่อ่าวบอนใหญ่ด้วย เนื่องจากพื้นที่บริเวณอ่าวบอนเล็กมีเนื้อที่ค่อนข้างแคบ ทำให้เกิดความแออัดของการใช้พื้นที่ขึ้นในชุมชนมอแกนอ่าวบอน

8) จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติของ สมเกียรติ สัจจารักษ์(2539:48) ทราบว่าเมื่อปี พ.ศ. 2537 เกิดโรคอหิวาตกโรคในกลุ่มชาวมอแกน ทำให้ตายกันมาก มอแกนจึงอพยพจากบริเวณอ่าวบอนใหญ่บนเกาะสุรินทร์ได้ กลับมาตั้งถิ่นฐานใหม่บริเวณอ่าวช่องขาด ซึ่งตั้งอยู่บนเกาะสุรินทร์ได้

9) มอแกนบางส่วนเคลื่อนย้ายจากหมู่บ้านบริเวณอ่าวช่องขาด มาตั้งหมู่บ้านรวมกันที่อ่าวไทรเอน หลังจากนั้นเมื่อมีการย้ายเข้ามาตั้งสำนักงานของหน่วยอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ กรมประมง ที่บริเวณอ่าวไทรเอน ส่วนมอแกนอีกหลายครอบครัวยังคงตั้งหลักแหล่งที่ค่อนข้างถาวรบริเวณอ่าวบอนเล็กเรื่อยมาถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงรายชื่อเกาะสำคัญต่างๆ ในหมู่เกาะมะริด (ที่มาจาก Hydrographic Office of Burma : MERGUI ARCHIPELAGO. Bay of Bengal – Burma)

คำอธิบาย หมายเลข 2) เกาะค่าง (หลู่ตุง) 3) เกาะข่านเชือก (จาเคี้ยก) 4) เกาะแม่ลอย (เกาะหมากพลู) 5) เกาะหญ่าล่า 6) เกาะเปล้า 7) เกาะหญ่าวี 8) เกาะหน่าบี 9) เกาะล่งงัน 12) เกาะคอง

วิถีชีวิตเร่ร่อนของชาวมอแกนนั้น นฤมล อรุโณทัย (2546 :118-120) ได้อธิบายในเรื่องนี้ว่า การเดินทางเร่ร่อนและการอพยพโยกย้ายบ่อยครั้งถือเป็น “ทางเลือก” ที่เหมาะสมเนื่องจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1) การทำมาหากินทางทะเล เป็นการเข้าถึงแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ ในระบบนิเวศที่แตกต่างกันหลากหลาย ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากร อันเนื่องมาจากการใช้สอยที่ต่อเนื่องและซ้ำอยู่ในบริเวณที่จำกัด

2) การค้าขายแลกเปลี่ยน มอแกนเดินทางเพื่อหาและเก็บสัตว์ทะเล สำหรับนำไปขายให้แก่พ่อค้าคนกลาง รวมถึงยังเป็นหลักประกันในเรื่องของรายได้ของมอแกน

3) อิทธิพลของลมมรสุมและลมประจำถิ่น มีอิทธิพลต่อกระแสลม น้ำ และคลื่นอย่างมาก เมื่อการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลมาถึงวิถีชีวิตมอแกนต้องปรับตัวโยกย้ายหาที่พักอาศัยและจอดเรือตามอ่าวที่เป็นที่หลบคลื่นลมได้ดี

4) โจรสลัดที่เดินทางปล้นสดมภ์ในน่านน้ำต่างๆ ทั่วทั้งเอเชียอุษาคเนย์ กลุ่มของมอแกนก็ตกเป็นเหยื่อของการปล้นและถูกจับไปขายเป็นทาสเหมือนกัน Jacques Ivanoff (1999:107) กล่าวว่า ชาวมอแกนมีชื่อเสียงมานานว่า เป็นพวกที่ว่องไวในการหลบหนี เมื่อมีการเคลื่อนไหวมั่วแต่เพียงเล็กน้อยที่ขอบฟ้า พวกเขาจะแล่นเรือออกไปเป็นกลุ่มเล็กๆ และลี้ภัยไปอย่างรวดเร็ว โดยหลบซ่อนตามอ่าวเล็กๆ ที่มีแต่มอแกนเท่านั้นที่รู้จัก ความกลัวคนแปลกหน้า ซึ่งในอดีตมักเป็นโจรสลัดที่ชอบจับคนไปเป็นทาส เป็นความกลัวที่ฝังรากลึกในจิตใจของมอแกนและมีบางครั้งที่พวกเขาอพยพหนีโดยไม่มีเหตุผลอะไร เป็นอีกปัจจัยในวิถีเร่ร่อนของมอแกน

5) โรคภัยไข้เจ็บ โดยเฉพาะ โรคระบาดหรือติดต่อร้ายแรง เช่นเมื่อมีการระบาดของอหิวาตกโรคหรือไข้คาง มอแกนจะย้ายบ้านเรือนออกไปอยู่ไกลๆ จนกว่าโรคระบาดจะหมดลงจึงกลับมาอยู่ที่เดิม เหมือนกับข้อมูลของสมเกียรติ สัจจารักษ์ (2539 :48) จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานฯ ว่าเมื่อปี 2537 เกิดโรคอหิวาตกโรคในกลุ่มของมอแกนที่อาศัยอยู่ในบริเวณหมู่บ้านที่อ่าวบอนใหญ่ มีมอแกนเสียชีวิตหลายสิบคน มอแกนจึงพากันอพยพย้ายมาอยู่บริเวณอ่าวช่องขาด เกาะสุรินทร์ใต้

6) การเยี่ยมชมญาติพี่น้องเพื่อนฝูง ชาวมอแกนมีการเดินทางไปตามเกาะต่างๆ เพื่อเยี่ยมชมญาติพี่น้องอยู่บ่อยครั้ง การค้าขายแลกเปลี่ยน หากู้ครอง หรือร่วมพิธีกรรมต่างๆ

7) การทะเลาะและความขัดแย้ง เมื่อมอแกนที่อยู่กลุ่มเดียวกัน มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก หากเมื่อมีการทะเลาะขัดแย้งระหว่างกัน มอแกนคู่อริจะย้ายออกจากกลุ่มไป เมื่อเวลาผ่านไป ความขัดแย้งที่เคยมีต่อกันหายไป ก็อาจย้ายกลับได้

นฤมล อรุโณทัย (2546) กล่าวสรุปในเรื่องการเร่ร่อนของมอแกนว่า วิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเลเป็น “ทางเลือก” ที่เหมาะสมทางหนึ่ง โดยอธิบายให้เห็นว่า ชาวมอแกนไม่ได้เดินทางเร่ร่อนโดยไร้จุดหมาย เพียงแต่มี “ทางเลือก” ของจุดหมายที่หลากหลาย มีอิสระในการเดินทางและโยกย้ายเปลี่ยนกลุ่ม

3.2.2 ที่ตั้งของหมู่บ้าน

ชาวมอแกน อาศัยตั้งหลักแหล่งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสุรินทร์ ปัจจุบันมีอยู่ด้วยกัน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านอ่าวบอน หรือเรียกในภาษามอแกนว่า “แนฮะ” ตั้งอยู่บริเวณอ่าวบอนเล็ก บนเกาะสุรินทร์ใต้ เป็นหมู่บ้านมอแกนที่ตั้งอยู่ใกล้กับที่ทำการอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสุรินทร์ เพียงนั่งเรือประมาณ 5 นาที พื้นที่อ่าวบอนอยู่ติดกับอ่าวหน้าอุทยานฯ และอ่าวสับปะรด และ หมู่บ้านที่สอง คือ หมู่บ้านอ่าวไทรเอน หรือเรียกในภาษามอแกนว่า “บิดู” บนเกาะสุรินทร์เหนือ ใกล้กับหน่วยอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ กรมประมง ตัวอ่าวไทรเอนตั้งอยู่ถัดจากอ่าวแม่ยายขึ้นไปทางเหนือ หมู่บ้านมอแกนทั้งสองแห่งตั้งอยู่ห่างกันประมาณ 3 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางถึงกันด้วยเรือประมาณ 30 นาที

3.2.3 ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านมอแกน

หมู่บ้านอ่าวบอน ตั้งอยู่บริเวณอ่าวบอนเล็ก บนเกาะสุรินทร์ใต้ มีจำนวนชาวมอแกนตั้งบ้านเรือนทั้งหมดรวม 24 หลังคาเรือน และหมู่บ้านอ่าวไทรเอน บนเกาะสุรินทร์เหนือ มีจำนวนชาวมอแกนตั้งบ้านเรือนทั้งหมดรวม 16 หลังคาเรือน รวมมีครอบครัวชาวมอแกนอาศัยอยู่บนพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ในปัจจุบัน 40 หลังคาเรือน ลักษณะของพื้นที่สำหรับใช้ในการตั้งหมู่บ้านของชาวมอแกน ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ อาทิ

- เป็นอ่าวที่มีลักษณะเป็นบริเวณบังคลื่นลมได้ดี ต้องเป็นจุดที่สามารถทอดสมอจอดเรือได้ เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวมอแกนจำเป็นต้องมีเรือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญเสมอ เพราะชาวมอแกนต้องอาศัยเรือเป็นพาหนะสำหรับการเดินทาง และทำมาหากิน

- มีแหล่งน้ำจืด เพียงพอสำหรับการบริโภคและอุปโภคในครัวเรือน ของทั้งหมู่บ้าน

- สถานที่บริเวณรอบๆที่ตั้งของหมู่บ้าน ต้องเป็นบริเวณที่ใกล้กับแหล่งทรัพยากรทั้งในป่าและทะเล เนื่องจากในวิถีชีวิตของชาวมอแกน พวกเขาต้องพึ่งพาทรัพยากรจากป่าและท้องทะเลเพื่อการดำรงชีวิตเสมอมา ยกตัวอย่างเช่น การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากป่า เพื่อเก็บพืชผัก ผลไม้สำหรับใช้บริโภคเป็นอาหาร ใบค้อทะเล สำหรับใช้ในการทำหลังคาบ้าน ไม้ไผ่สำหรับสร้างบ้าน หรือใบเคยหนาม สำหรับนำมาสานเป็นเสื่อ กระปุก สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

ในส่วนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากทะเล สำหรับเพื่อการบริโภค รวมทั้งยังเป็นแหล่งสร้างรายได้อีกให้แก่ชาวมอแกนด้วย ยกตัวอย่างเช่น การตกปลาในปัจจุบัน เพื่อนำมาขายให้แก่ทางอุทยานฯ สำหรับการบริโภคของนักท่องเที่ยวในฤดูกาลท่องเที่ยว และเป็นนโยบายของทางอุทยานฯ ในการช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชาวมอแกน นอกเหนือจากการจ้างงานในฐานะลูกจ้างชั่วคราวรายวัน เพื่อลดการนำทรัพยากรทางทะเลออกไปขายให้แก่พวกพ่อค้ารับซื้อเปลือกหอยและของทะเลบนฝั่ง เป็นต้น

ลักษณะพื้นที่ที่ตั้งของบ้านชาวมอแกน มอแกนจะเลือกตั้งบ้านเรือนของพวกเขาอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1) แนวพื้นที่บ้านด้านนอกในทะเล จากการสำรวจในการเก็บข้อมูลเดือนพฤศจิกายน 2546 พบว่า มอแกนอ่าวบอนปลูกบ้านบนพื้นที่แนวนี้ จำนวนรวมทั้งสิ้น 17 หลังคาเรือน จากจำนวนบ้านมอแกนรวมทั้งหมด 24 หลังคาเรือน

2) แนวพื้นที่บ้านด้านในบนหาดทราย จากการสำรวจในการเก็บข้อมูลเดือนพฤศจิกายน 2546 พบว่า มอแกนอ่าวบอนปลูกบ้านบนพื้นที่แนวนี้ จำนวนรวมทั้งสิ้น 7 หลังคาเรือน จากจำนวนบ้านมอแกนรวมทั้งหมด 24 หลังคาเรือน

ข้อมูลเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า ชาวมอแกนนิยมตั้งบ้านเรือนของพวกเขาในแนวพื้นที่บ้านด้านนอกในทะเล คิดเป็นร้อยละ 70.83 มากกว่า การตั้งบ้านในแนวพื้นที่บ้านด้านในบนหาดทราย ที่คิดเป็นเพียงร้อยละ 29.16 ดังนั้นปัจจัยในเรื่องของการเลือกพื้นที่ตั้งบ้านเรือนของมอแกนมาจาก

- วิถีชีวิตที่ผูกพันกับทะเล ชาวมอแกนหลายครอบครัวมีเรือหัวโทงเป็นของตัวเอง ดังนั้นการตั้งบ้านเรือนอยู่ในแนวด้านนอก ทำให้พวกเขาสามารถสังเกตเรือของพวกเขาได้สะดวกกว่าบ้านที่อยู่ในแนวด้านใน อาจเป็นสาเหตุจากการที่มอแกนเป็นกลุ่มที่มีความหวาดกลัวกับภัยของพวกโจร เหมือนเมื่อสมัยก่อนที่พวกเขายังคงอาศัยอยู่ในเรือเดินทางไปตามเกาะต่างๆ เหมือนกับที่ Jacques Ivanoff (1999 : 107) กล่าวว่ามอแกนมีชื่อเสียงมานานว่าเป็นพวกที่ว่องไวในการหลบหนี เมื่อมีการเคลื่อนไหวแม้เพียงเล็กน้อยที่ขอบฟ้า พวกเขาจะแล่นเรือออกไปเป็นกลุ่มเล็กๆ และลับกายไปอย่างรวดเร็ว โดยหลบซ่อนตามอ่าวเล็กๆ ที่มีแต่มอแกนเท่านั้นที่รู้จัก ความกลัวคนแปลกหน้า (ซึ่งในอดีตมักเป็นโจรสลัดที่ชอบจับคนไปเป็นทาส) เป็นความกลัวที่ฝังรากลึกในจิตใจของมอแกน และมีบางครั้งที่พวกเขาอพยพหนีโดยไม่มีเหตุผลอะไร จากการสอบถามถึงเรื่องความกลัวเหล่านี้ มอแกนที่ตั้งหลักแหล่งที่เกาะสุรินทร์ยังคงมีความกลัวภัยจากโจรผู้ร้ายอยู่เหมือนเดิม แม้กระทั่งในเวลากลางคืน หากมีเสียงเครื่องยนต์เรือแปลกหน้าที่พวกเขาไม่รู้จักร่วงเข้ามาที่หมู่บ้าน เนื่องจาก

มอแกนสามารถจดจำเสียงเครื่องดนตรีเรือที่พวกเขาคุ้นเคยได้เกือบทุกลำ เพราะชีวิตที่ผูกพันกับเรือมีการใช้เรือในชีวิตประจำวัน ดังนั้นมอแกนทุกคนในหมู่บ้านยังคงระมัดระวังตัวในเรื่องนี้เสมอ

- ในช่วงเวลาน้ำขึ้น มอแกนสามารถขึ้นเรือจากทางด้านหลังของบ้านได้ ไม่จำเป็นต้องว่ายน้ำออกไปเอาเรือด้านนอก

- การใช้พื้นที่หลังบ้านในการตกปลา และแทงปลาเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ในช่วงเวลาน้ำขึ้นของเวลาสายและค่ำ โดยปลาที่ตกได้ส่วนมากเป็นปลาขนาดกลางที่เข้ามาหากินปลาหลังเขียว และพวกลูกปลาที่เข้ามาหลบอาศัยอยู่ตามใต้ถุนบ้านในช่วงเวลาน้ำขึ้น

- มอแกนหลายครอบครัว กล่าวว่า บ้านที่ตั้งอยู่ด้านนอกในทะเลนั้น อากาศในบ้านจะเย็นสบายกว่าบ้านที่ปลูกด้านในบนหาดทราย เพียงแต่เมื่อถึงราวเดือนธันวาคม เมื่อลมว่าว ลมประจำถิ่นที่พัดลงมาจากทิศตะวันออก พัดเข้าที่หมู่บ้านอ่าวบอน บ้านที่ปลูกอยู่ในแนวพื้นที่บ้านด้านนอกในทะเลจะได้รับอิทธิพลของลมประเภทนี้เป็นแนวแรก ทำให้บ้านในแนวด้านนอกสุดหลายหลังโดนลมพัดเข้าอย่างแรง ส่งผลให้สภาพของตัวบ้านเอนไป เนื่องจากความแรงของลม แต่มอแกนก็มีความเข้าใจในลักษณะของลมชนิดนี้ว่าจะพัดมาเป็นประจำทุกปี เพียงปีละ 1 เดือนเท่านั้น ดังนั้นพวกเขาจึงพอใจตั้งบ้านในแนวด้านนอกในทะเลมากกว่า ตามเหตุผลต่างๆข้างต้น

3.2.4 ลักษณะของบ้านมอแกน

จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลของ สมเกียรติ สัจจารักษ์ (2539: 43) ของข้อมูลเรื่องบ้านที่อยู่อาศัยของชาวมอแกนในช่วงเวลานั้น กล่าวว่า “ที่อยู่อาศัยของชาวมอแกนบนหมู่เกาะสุรินทร์มีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ เปีงพักที่ตั้งอยู่บนชายหาดและเปีงพักบนเรือ สำหรับเปีงพักที่ตั้งอยู่บนชายหาดใช้พักอาศัยในช่วงฤดูฝน เมื่อเกิดพายุหรือฝนฟ้าคะนองประมาณเดือนพฤษภาคม - เดือนตุลาคม ส่วนที่อยู่อาศัยอีกลักษณะหนึ่ง คือ เปีงพักที่อยู่ในเรือในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนเมษายน เป็นช่วงที่ไม่มีมรสุม ชาวมอแกนบางครอบครัวจะขนย้ายสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ลงมาสร้างเปีงพักอยู่บนเรือกำบัง เปีงพักที่อยู่บนเรื่อนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับเปีงพักที่อยู่บนบกเพียงแต่หลังคาต้องมุงด้วยใบเคยเท่านั้น เพราะสามารถม้วนเก็บได้”

แต่ในช่วงเวลาหลังจากปี 2543 เป็นต้นมา ชาวมอแกนเกาะสุรินทร์เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านค่อนข้างถาวรมากยิ่งขึ้น ไม่มีการเคลื่อนย้ายไปตามเกาะหรืออ่าวต่างๆอีกต่อไป ในปัจจุบันพื้นที่ที่ตั้งของหมู่บ้านมอแกนทั้งสองแห่ง คือ บริเวณอ่าวบอนและอ่าวไทรเอน เท่านั้น เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ อาทิ

- 1) เมื่อมอแกนเริ่มมีการปักหลักที่ค่อนข้างถาวรในพื้นที่หมู่เกาะสุรินทร์ การเดินอพยพเคลื่อนย้ายตามแหล่งทำมาหากินทางทะเลเริ่มลดน้อยลง ส่งผลให้มีความสำคัญของเรือมอแกน

ในแง่ของสัญลักษณ์การเรื้อนลดความสำคัญลง รวมถึงทางอุทยานฯแห่งชาติมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการตัดไม้ใหญ่ มอแกนจึงไม่ได้สร้างเรือเพื่อเป็นพาหนะและบ้านได้อีกต่อไป เรือมอแกนจึงถูกเข้าแทนที่โดยเรือหัวโทงที่มอแกนนิยมซื้อหามาใช้ ดังนั้นเมื่อไม่มีการสร้างเรือกำบัง ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเรือและการเดินเรือระหว่างเกาะต่างๆ จึงมีแนวโน้มที่จะสูญหายไป (นฤมล อรุโณทัย 2546:57)

2) ในช่วงต้นของทศวรรษ 2530 หลังจากที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ มอแกนได้รับอนุญาตให้นำเปลือกหอยสวยงามมาขายให้นักท่องเที่ยว การค้าเปลือกหอยเหล่านี้ดำเนินติดต่อกันมาเกือบ 10 ปี จนกระทั่งในช่วงปี 2539 ทางอุทยานฯได้ยกเลิกการค้าเปลือกหอย เพราะเกรงผลกระทบต่อระบบนิเวศ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้จัดตั้งเป็นกองทุนมอแกนขึ้นเพื่อการรับบริจาค และรายได้ส่วนหนึ่งของกองทุนร้านค้าสวัสดิการอุทยานฯ ก็นำมาจ้างมอแกนเพื่อทำงานในอุทยานฯ (นฤมล อรุโณทัย 2546 : 17)

ในขณะปัจจุบันนี้ ชาวมอแกนทั้งหญิงชาย (จำนวนการจ้างงานปี 2546 มอแกนจำนวนประมาณ 40-50 คนต่อวัน : ที่มา ข้อมูลการจ้างงานชาวมอแกนของอุทยานฯ) เป็นลูกจ้างชั่วคราวรายวันของทางอุทยานฯ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะสุรินทร์ เพื่อให้มีรายได้ประจำจนเกือบครบครัน ทำให้วิถีชีวิตของชาวมอแกนเกาะสุรินทร์ในปัจจุบันมีการพึ่งพาอุทยานฯมากขึ้นในหลายด้าน อาทิ การทำงานกับอุทยานฯ ชื่อของกับร้านค้าสวัสดิการอุทยานฯ เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าว ชาวมอแกนเกาะสุรินทร์จึงเริ่มมีการตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านก่อนข้างถาวรมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในปัจจุบันนี้ ลักษณะของบ้านเรือนของชาวมอแกนจึงมีการปลูกสร้างที่แข็งแรง สังกัดได้จากลักษณะขนาดของไม้ที่มอแกนนิยมหาคัดมาทำเสาบ้าน มีขนาดใหญ่ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลในวิทยานิพนธ์ที่เก็บโดย อรุณ แฉวจตุรัส (2543 : 37) พบว่าในช่วงปี 2543 ไม้ที่มอแกนตัดเพื่อทำเสาบ้านมีความโตวัดโดยรอบที่ระดับ 1 เมตรจากโคนท่อนโดยเฉลี่ย 16 - 35 เซนติเมตร หรือประมาณ 6 - 14 นิ้ว แต่ในปัจจุบันนี้ เพื่อสร้างความมั่นคงและเพิ่มอายุการใช้งานที่ยาวนานกว่าเสาไม้ที่มีขนาดเล็ก มอแกนเริ่มมีความต้องการใช้ไม้ทำเสาบ้านที่มีขนาดโตขึ้น วัดโดยรอบที่ระดับ 1 เมตรจากโคนท่อนโดยเฉลี่ยระหว่าง 23 - 46 เซนติเมตร หรือประมาณ 9 - 18 นิ้ว โดยมีความยาวอยู่ระหว่าง 5 - 6 เมตร ซึ่งทำให้บ้านมีความคงทนถาวรมากขึ้น รวมทั้งเป็นการลดปริมาณของการใช้ไม้ทำเสาหรือซ่อมแซมเสาเดิมในปีต่อไปได้

ไม้เสาบ้านเป็นไม้ที่มีความตรง มอแกนจะเลือกบริเวณที่ตัดไม้ที่ไม่ไกลจากชายฝั่งและหมู่บ้านมากนัก เพื่อความสะดวกในการลำเลียงกลับหมู่บ้าน ยกตัวอย่าง หมู่บ้านมอแกนอ่าวบอน มอแกนจะมีพื้นที่ตัดไม้ทำเสาบ้านในบริเวณป่าบน ภูเขาหลังหมู่บ้าน บริเวณอ่าวบอนใหญ่

และ หัวแหลม (เตีต หล่ายุบ) ก่อนถึงอ่าวอุทยานฯ โดยบริเวณทั้ง 3 จุดนี้ตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้านอ่าวบอน มอแกนสามารถเดินเท้าไปทำงานตัดไม้ได้สะดวก รวมถึงการลำเลียงไม้จากบนเขาลงมายังชายฝั่ง เพื่อสะดวกต่อการขนลงเรือมายังหมู่บ้านต่อไป

บ้านของชาวมอแกนหนึ่งหลังใช้ไม้สำหรับทำเสาบ้านจำนวน 9 – 12 ต้น ในขณะที่บางครอบครัวอาจเพิ่มขยายพื้นที่ของชานหน้าบ้านหรือหลังบ้านบ้านออกไปโดยอาจต้องใช้ไม้เสาถึงประมาณ 15 ต้น อายุการใช้งานของไม้เสาบ้านประมาณ 1 – 2 ปี ขึ้นอยู่กับชนิดและสภาพของไม้เสา หากเสาบ้านเริ่มชำรุด มอแกนจะทำการซ่อมแซมด้วยการตัดไม้เสามาเสริมค้ำเสาบ้านเดิมก่อน หากเสาบ้านหลายต้นเกิดการชำรุดมาก มอแกนจะเข้าป่าตัดไม้ เพื่อเตรียมสร้างบ้านหลังใหม่

มอแกนจะเหลาปลายไม้เสาให้แหลม เหมือนกับการเหลาดินสอ มีความยาวเฉลี่ย 1-1.5 ฟุต จากนั้นจุดหลุมบนพื้นทรายให้มีความลึกประมาณ 1-1.5 ฟุต จำนวนของหลุมขึ้นอยู่กับจำนวนเสาบ้าน มอแกนจะช่วยกันปักเสาลงในหลุม แล้วช่วยกันโยกให้เสาค่อยๆ จมลึกลงไปในพื้นทราย ด้วยน้ำหนักและจังหวะของการโยกเสา เสาบ้านจะจมลึกลงไปในพื้นประมาณ 60 – 70 เซนติเมตร จากการสัมภาษณ์ ชลิ่ง กล้าทะเล มอแกนอ่าวบอน เกาะสุรินทร์ 20/5/45 ถึงวิธีการปักเสาแบบของมอแกน ชลิ่ง กล่าวว่า “เสาบ้านของมอแกนจะปักลงในพื้นทรายไม่ลึกเท่าไร แต่เมื่อมอแกนย้ายเข้ามาอาศัยในบ้านไประยะหนึ่ง ทั้งน้ำหนักของตัวบ้าน ข้าวของและคนอาศัยก็จะช่วยกดให้ไม้เสาค่อยๆ จมลงไปในพื้นทรายเอง”

จากนั้นมอแกนจะขึ้นตัว โครงของบ้านมอแกนด้วยไม้ขนาดเล็กลงมาจำนวนประมาณ 50 – 70 ท่อน โดยเป็นไม้ที่มีเส้นรอบวงเฉลี่ยตั้งแต่ 13 – 26 เซนติเมตร หรือประมาณ 5 - 10 นิ้ว โดยนำมาประกอบเป็นโครงของตัวบ้าน ไม้ปูรองพื้น ฝาบ้าน ระแนงหลังคา กั้นห้อง ที่กำหนดแบบบ้านจากการสร้างของมอแกนผู้เป็นเจ้าของบ้าน โดยทั่วไปบ้านมอแกนจะมีการวางพื้นบ้านเป็น 2 ระดับ เพื่อวัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ จากการสัมภาษณ์ ก้อง กล้าทะเล มอแกนอ่าวบอน เกาะสุรินทร์ 20/5/45 เรื่องของการทำพื้นบ้านมอแกน มอแกนบอกว่า จะทำพื้นบ้านเป็น 2 ระดับ โดยที่มีการยกระดับของพื้นบ้านบางส่วนให้สูงขึ้นมา เพื่อใช้พื้นที่ในบริเวณนี้เป็นที่นอนสำหรับสมาชิกในครัวเรือน ส่วนพื้นบ้านในระดับที่ต่ำกว่า มอแกนจะใช้พื้นที่ในบริเวณนี้สำหรับเป็นที่ประกอบอาหาร เพราะพื้นที่นี้ต้องสกปรกและเปียก เป็นต้น

เมื่อทำการประกอบ โครงบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว มอแกนจะเดินทางเข้าป่า เพื่อหาตัดไม้ไผ่สำหรับทำดาดหลังคาและปูพื้นบ้าน มอแกนจะใช้มีดโค้ง (แปดโค้ง) นำมาสับลงบนลำของไม้ไผ่เป็นแนวที่มีความห่างของแต่ละแนวประมาณ 1 นิ้ว โดยการสับทำแนวทั้งลำของไม้ไผ่ จากนั้นก็จะใช้มีดตัดไม้ไผ่ลำนั้นให้ด้านหนึ่งของไม้ไผ่ขาดออกจากกัน จะได้เป็นแผ่นไม้ไผ่ที่มีลักษณะที่

ค่อนข้างเรียงชิดติดกันเป็นแผง มอแกนจะนำพื้นที่ทำด้วยวิธีเหล่านี้ มาใช้สำหรับการเป็นพื้นปูของ บริเวณที่มอแกนใช้เป็นพื้นนอน รวมทั้งค้ำนอนของชานบ้าน ในส่วนของพื้นบ้านในบริเวณอื่น มอแกนจะนำไม้ไผ่ทั้งลำ มาผ่าออกด้วยมีดโค้ง โดยให้ไม้ไผ่แต่ละชั้นมีความกว้างเฉลี่ย 5 เซนติเมตร มีความยาวเท่ากับขนาดของไม้ไผ่ นำมาวางเรียงเป็นช่องเว้นระยะห่างประมาณ 1 นิ้ว ใช้ สำหรับการเป็นพื้นปูของบริเวณที่มอแกนใช้เป็นพื้นบ้านในบริเวณอื่น และส่วนของครัวประกอบ อาหาร

มอแกนเข้าป่าเพื่อหาตัดใบค้อทะเล (มอแกนเรียกว่า “จาเลาะ”) สำหรับนำมามุง หลังคา บ้านของชาวมอแกนจะใช้ใบค้อทะเล นำมาขัดทับกับไม้ไผ่ที่ผ่าออกเป็นซี่จำนวน 3 ซีก แต่ไม่ขาดจากกันเรียกว่า “ปะเนียง จาเลาะ” ใช้ทำเป็นตับใบค้อสำหรับนำมามุงหลังคา หรือใช้กั้น เป็นฝาบ้าน จากการสังเกตพบว่า ในแต่ละแถวของตับใบค้อ มอแกนจะต้องใช้ใบค้อเฉลี่ย 9-14 ใบ ต่อตับ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ 1) ขนาดความยาวของหลังคาบ้าน 2) ขนาดของใบค้อ 3) จุดประสงค์ของการนำมาใช้ ใช้เป็นหลังคา หรือใช้เป็นฝาบ้าน เป็นต้น

บ้านของมอแกนแต่ละหลังจะมีประตู 1 - 2 ประตู คือ ประตูหน้าบ้าน หรือหลัง บ้าน มีหน้าต่างๆ 1 - 2 ช่อง ภายในบ้านจะใช้ตับใบค้อ กั้นแบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์ ภายในของบ้าน แต่ละหลังจะมีลักษณะและรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน อาทิ เมื่อเดินผ่านประตูหน้า ซึ่งมักจะตรงกับ ประตูหลังเสมอ มอแกนนิยมจะจัดวางพื้นที่ใช้ประโยชน์ในส่วนของห้องนอน ให้อยู่ทางด้านขวา ส่วนพื้นที่ทำครัว จะตั้งอยู่ทางด้านซ้ายมือ บ้านมอแกนส่วนใหญ่จะมีลักษณะการจัดวางตำแหน่ง ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ดังที่กล่าวมา ต่างกันแต่เพียงการจัดวาง หรือการตกแต่งเพิ่มเติมของส่วนใช้ สอยภายในบ้านของมอแกนแต่ละคน ขึ้นอยู่กับเจ้าของบ้านเป็นผู้กำหนด

จากวิทยานิพนธ์ของ สมเกียรติ สัจจารักษ์ (2539 อ้างแล้ว) ในเรื่องของความเชื่อใน การสร้างบ้านของชาวมอแกน ที่ได้พูดคุยกับนายนายดาเก้ ชายชราวัย 73 ปี ผู้เป็นหัวหน้าเผ่าเล่าให้ ฟังว่า "บ้านทุกหลังต้องยกให้หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ทิศตก ทิศเหนือ ทิศใต้ไม่ได้ แล้วต้อง ยกให้มีชั้นบันไดเป็นขั้นคือ 3 ชั้น 5 ชั้น บ้านไหนสูงๆ มี 11 ชั้น ถ้าใครยกบ้านมีบันไดเป็นขั้นคู่ เหมือนมี 6 ชั้น เขาเรียก บ้านผี จะทำให้คนในบ้านไม่สบายได้ หายหายปลาเก้ไม่ได้ แล้วก่อนที่จะ ยกบ้านต้องแลที่ก่อน ที่ๆ เป็นหลุมเป็นบ่อยกไม่ได้ ผีทะเลจะไหลเข้ามาอยู่ได้บ้านได้ ระหว่างบ้าน ต้องห่างกันพอให้ผีเดินผ่านได้ ถ้าผีเดินผ่านไม่ได้ผีจะเข้าไปในบ้าน ทำให้เด็กๆ ในบ้านเป็นไข้ไม่ สบาย" จากการสอบถามเรื่องบ้าน ผู้วิจัยได้พูดคุยกับนายก้อง กล้าทะเล มอแกนเกาะสุรินทร์ อายุ 30 ปี 20/5/45 เรื่องเกี่ยวกับข้อห้ามและความเชื่อในการตั้งบ้านเรือนของชาวมอแกน ในปัจจุบัน ปรากฏดังต่อไปนี้

1) ห้ามตั้งบ้านเรือน ในบริเวณที่มีทางน้ำไหลผ่าน หรือมีตาน้ำที่ผุดขึ้นมา มอแกนยกตัวอย่าง นายชูโก กล้าทะเล บิดาของนิล กล้าทะเล มอแกนเชื่อกันว่า สาเหตุการเสียชีวิต มาจากการที่มีน้ำผุดขึ้นมาจากใต้ถุนบ้าน เป็นต้น

2) ห้ามตั้งบ้านเรือน ในบริเวณที่เป็น “แก่งบ่าโก๊ะ” หรือแอ่งคางคก ลักษณะพื้นที่เป็นหลุมเป็นบ่อ เวลาฝนตกน้ำจะไหลมารวมกันเป็นแอ่งน้ำขัง เหมือนกับข้อห้ามที่นายคาเก้ กล้าทะเลชายชราวัย 73 ปี ผู้เป็นหัวหน้าเผ่าเล่าให้ฟังว่า จะเป็นสาเหตุให้ผีทะเลจะไหลเข้ามาอยู่ใต้บ้านได้ ทำให้เกิดอันตรายแก่สมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้น

3) เชื่อว่า หากมีตอไม้อยู่ในบริเวณที่ปลูกบ้าน มอแกนต้องขุดตอไม้นั้นออกให้หมดเสียก่อน

4) เชื่อว่า หากมีรากของต้นมะละกอในพื้นที่ปลูกบ้าน มอแกนเชื่อว่า ต้องเก็บรากของต้นมะละกอออกก่อนให้หมด เพราะมอแกนเชื่อว่าเป็น “เสนียด”

3.2.5 จำนวนประชากรชาวมอแกน

หมู่บ้านอ่าวบอน ตั้งอยู่บริเวณอ่าวบอนเล็ก บนเกาะสุรินทร์ใต้ มีจำนวนชาวมอแกนตั้งบ้านเรือนทั้งหมดรวม 19 ครอบครั้ว และหมู่บ้านอ่าวไทรเอน บนเกาะสุรินทร์เหนือ มีจำนวนชาวมอแกนตั้งบ้านเรือนทั้งหมดรวม 19 ครอบครั้ว รวมมีครอบครั้วชาวมอแกนอาศัยอยู่บนพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ในปัจจุบัน 38 ครอบครั้ว

(แหล่งที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสุรินทร์ ระหว่างช่วงเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม พ.ศ.2545)

หมู่บ้านมอแกนอ่าวบอน เกาะสุรินทร์ใต้ (รวมจำนวน 19 ครอบครั้ว แบ่งเป็นชาย 13 คน หญิง 22 คน เด็กชายหญิง 25 คน รวมจำนวนมอแกนบอนทั้งสิ้น 60 คน)

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนประชากรมอแกนอ่าวบอน พฤษภาคม 2545 – ตุลาคม 2545

เดือนปี45	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.
จำนวน ครอบครัว	17	17	17	17	18	19
จำนวน ผู้ชาย	12	12	12	12	12	13
จำนวน ผู้หญิง	18	18	18	18	21	22
จำนวน เด็กชาย	7	7	7	7	9	10
จำนวน เด็กหญิง	13	13	13	13	14	15
รวม จำนวน	50	50	50	50	56	60

แสดงให้เห็นว่า มีการอพยพเข้ามาของครอบครัวมอแกน ในราวกลางเดือนตุลาคม ช่วงเวลาก่อนการเปิดฤดูกาลท่องเที่ยว (อุทยานฯเปิด 16 พ.ย.ของทุกปี) เพื่อเตรียมเข้ามาหางานทำ กับทางอุทยานฯ เนื่องจากการทำงานบนฝั่ง เช่น งานที่เกาะพระทองเริ่มที่จะฝืดเคือง ทำงานไม่ค่อยได้ ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งมาจากการได้ยินข่าวที่พูดกันปากต่อปากในหมู่ของมอแกนว่า ในปีนี้ (ฤดูกาลท่องเที่ยวปี 2545) ทางอุทยานฯ มีความต้องการในแรงงานของมอแกนจำนวนมาก อุทยานฯมีความประสงค์จะรับมอแกนทั้งชายหญิงที่สามารถทำงานกับทางอุทยานฯได้เข้ามาทำงาน เป็นลูกจ้างชั่วคราวรายวันทั้งหมดเลย ซึ่งมอแกนมีความเห็นว่า ดีกว่าที่ไม่มีงานทำ หรือการตกปลาขายอุทยานฯ โดยไม่รู้ว่าจะวัน ไหนที่อุทยานฯจะไม่รับซื้อ ขาดความแน่นอนในเรื่องของรายได้ แต่การทำงานรับจ้างรายวันอย่างน้อยก็สามารถเป็นเครื่องรับประกันเรื่องความมั่นใจได้ว่า “มอแกน จะมั่งงานทำทุกวันตลอดช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว”

ส่วนมอแกนอีกกลุ่มหนึ่งที่ย้ายเข้ามาใหม่ เป็นกลุ่มมอแกนที่มีหัวหน้าครอบครัวที่ค่อนข้างมีอายุแล้ว ไม่สามารถใช้แรงกายแลกเงินได้ ดังนั้นจึงยึดอาชีพตกปลาขายกับทางอุทยานฯ เนื่องจาก

จะมีการรับซื้อปลาที่มอแกนตกได้แล้วนำมาขาย โดยให้ราคาติดตามน้ำหนักของปลาไม่ระบุชนิด กิโลกรัมละ 30 บาท

ส่วนในช่วงเวลาของฤดูกาลท่องเที่ยวปี 2545 นี้ มีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาปลูกสร้างบ้านเรือนขนาดเล็กของมอแกนจากอ่าวไทรเอนเป็นจำนวนมาก ในบริเวณพื้นที่ของอ่าวบอน เนื่องจากตัวอุทยานฯมีระยะทางที่ค่อนข้างห่างไกลจากหมู่บ้านอ่าวไทรเอนมาก จึงมีการย้ายเข้ามาอยู่อาศัยร่วมกับญาติ ปลูกบ้านเรือนเพิ่ม หรือแม้กระทั่งมาผูกเรือนนอนกันหลายครอบครัวในบริเวณอ่าวช่องขาด แต่ทางอุทยานฯได้กล่าวคำหยาบ รวมทั้งขอร้องให้ย้ายไปอยู่รวมกันทั้งหมดทางหมู่บ้านอ่าวบอน เพื่อความเหมาะสมในแง่ของความสวยงามของการท่องเที่ยวบริเวณช่องขาด

ตารางที่ 2 จำนวนครอบครัวมอแกนที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านอ่าวบอน เกาะสุรินทร์ใต้

เพศ \	วัย	เด็ก	ผู้ใหญ่	คนชรา	รวม	คิดเป็นร้อยละ
ชาย		10	8	5	23	38.34
หญิง		15	16	6	37	61.66
รวม		25	24	11	60	100.00

(ข้อมูลประชากรมอแกนจากการสำรวจของผู้วิจัยระหว่างเดือนพฤษภาคม – ธันวาคม 2545)

หมู่บ้านมอแกนไทรเอน เกาะสุรินทร์เหนือ (รวมจำนวน 19 ครอบครัว แบ่งเป็นชาย 16 คน หญิง 27 คน เด็กชายหญิง 35 คน รวมจำนวนมอแกนไทรเอนทั้งสิ้น 78 คน)

ตารางที่ 3 ข้อมูลจำนวนประชากรมอแกนอ่าวไทรเอน พฤษภาคม 2545 – ตุลาคม 2545

เดือนปี45	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.
จำนวน ครอบครัว	20	20	20	20	19	19
จำนวน ผู้ชาย	16	16	16	16	15	15
จำนวน ผู้หญิง	27	27	27	27	26	26
จำนวน เด็กชาย	17	17	17	17	16	16
จำนวน เด็กหญิง	18	18	18	18	18	18
รวม จำนวน	78	78	78	78	75	75

ตารางที่ 4 จำนวนครอบครัวมอแกนที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านอ่าวไทรเอน เกาะสุรินทร์เหนือ

เพศ \	วัย	เด็ก	ผู้ใหญ่	คนชรา	รวม	คิดเป็นร้อยละ
ชาย		17	14	2	33	42.30
หญิง		18	22	5	45	57.70
รวม		35	36	7	78	100.00

(ข้อมูลประชากรมอแกนจากการสำรวจของผู้วิจัยระหว่างเดือนพฤษภาคม – ธันวาคม 2545)

ตารางที่ 5 จำนวนประชากรมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ (พฤษภาคม – ตุลาคม 2545)

ครอบครัว	ชาย	หญิง	เด็กชาย	เด็กหญิง	ประชากรทั้งหมด
38	29	49	27	33	138
คิดเป็น(%)	21.00	35.50	19.56	23.91	100.00

ตารางที่ 6 จำนวนประชากรมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ แยกตามวัย/เพศ

วัย \ เพศ	ชาย	หญิง	รวม
เด็ก อายุไม่เกิน 15 ปี	27	33	60
วัยหนุ่มสาว ถึง กลางคน	22	38	60
วัยสูงอายุ	7	11	18
รวมจำนวน	56	82	138
คิดเป็น(%)	40.57	59.42	138.00

(ข้อมูลประชากรมอแกนจากการสำรวจของผู้วิจัยระหว่างเดือนพฤษภาคม – ธันวาคม 2545)

จากตารางข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากรมอแกนบนหมู่เกาะสุรินทร์ พบว่า จำนวนของ

- ประชากรชาย คิดเป็นร้อยละ 40.57 ของประชากรมอแกนทั้งหมด
- ประชากรหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.42 ของประชากรมอแกนทั้งหมด
- ประชากรชายหญิงวัยกลางคน คิดเป็นร้อยละ 43.47 ของประชากรมอแกนทั้งหมด
- ประชากรผู้สูงอายุชายหญิง คิดเป็นร้อยละ 13.04 ของประชากรมอแกนทั้งหมด
- ประชากรเด็กชายหญิง คิดเป็นร้อยละ 43.47 ของประชากรมอแกนทั้งหมด

ทั้งนี้จากข้อมูลการศึกษาวิจัยของนฤมล อรุโณทัย (2545) สืบคำถามยอดฮิต website โครงการนำร่องอันดามัน ในเรื่องของจำนวนประชากรชาวมอแกนในหมู่บ้านที่เกาะสุรินทร์ (และ

จากการสังเกตและข้อมูลการเก็บบันทึกสถิติประชากรมอแกนจากการสำรวจระหว่างเดือน พฤษภาคม – ธันวาคม 2545)

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนประชากรผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เนื่องจาก

- ผู้ชายมักจะออกทะเลแทบทุกวัน บางทีเดินทางไกลไปยังเกาะต่างๆ ในพม่าเพื่อจับปลา งมหอยและปลิงทะเล ผู้ชายต้องดำน้ำลึก และเสี่ยงต่อภัยอันตรายต่างๆ จึงมีโอกาสเสียชีวิตเร็วกว่า หากนับจำนวนประชากรแล้ว ผู้หญิงมอแกนมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย
- ในอดีต ผู้ชายบางคนคิดสารเสพติด ทั้งยังต้องทำงานตรากตรำยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้เงินมาซื้อข้าวสารและข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น ทำให้โอกาสที่ร่างกายที่อ่อนแอของพวกเขามีโอกาสเจ็บป่วยได้ง่าย โดยเฉพาะในช่วงของฤดูมรสุมที่การคมนาคมทางเรือเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

3.2.6 ภาษา

ชาวมอแกนมีภาษาพูดเป็นของตนเอง เป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเนเซียน (Austronesian) แต่ไม่มีภาษาเขียน (นฤมล อรุโณทัย 2545) ภาษาพูดของมอแกนเกาะสุรินทร์เป็นภาษาเดียวกับที่ชาวมอแกนที่อาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ ในหมู่เกาะมะริด ประเทศพม่า ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งชุมชนชาวมอแกนบนเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา เกาะเหลา จังหวัดระนอง เป็นต้น เพียงแต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของสำเนียงการออกเสียงในภาษามอแกนของแต่ละกลุ่ม ที่เกิดการผสมผสานทางด้านภาษากับกลุ่มชนที่พวกเขาติดต่อสัมพันธ์อยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น ชาวมอแกนที่อาศัยอยู่ที่หมู่เกาะสุรินทร์ พวกเขาต้องทำงานกับทางอุทยานฯ หรือติดต่อกับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านมอแกน รวมทั้งในปัจจุบันพวกเขานิยมดูละครโทรทัศน์ และรับฟังวิทยุเสียงภาษาไทย ทำให้เกิดการจดจำและยืมคำในภาษาไทยหลายคำ โดยเฉพาะเมื่อภาษา มอแกนไม่มีคำๆ นั้น มาใช้พูดในวิถีชีวิตประจำวันของพวกเขา อาทิ ในภาษาไทยคำว่า “ต้อง” ที่ มอแกนมักใช้ว่า “ต้องม่อย” แปลเป็นความหมายไทยว่า “ต้องได้” เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาด้านเอกสารของวิสิฐฐ์ มะยะเฉียว (2532 : 250) ว่า คำในภาษาของชาวเลบางคำเป็นคำพูดที่พวกเขาสร้างขึ้นเองมีศัพท์น้อยคำและอยู่ในวงแคบๆ คำที่สร้างขึ้นมักจะเป็นคำที่เกี่ยวกับชีวิตและอาชีพการงานของพวกเขาเป็นหลัก ภาษาของชาวมอแกน จึงมีการยืมคำศัพท์ในภาษาของชนกลุ่มอื่นมาใช้ร่วมกับคำในภาษามอแกน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันที่มากขึ้นในชีวิตประจำวันของมอแกนในปัจจุบัน

ชาวเลทั้ง 3 กลุ่มในประเทศไทยจะมีภาษาพูดเป็นของตนเองแต่จะไม่มีภาษาเขียน ภาษาชาวเลนั้นบางคำคล้ายภาษามลายู แต่สำเนียงผิดเพี้ยนไปขึ้นกับปัจจัยของการติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มชนใด โดยภาษาพูดของกลุ่มชาวเลอุรักลาโว้ย (Urak Lawoi) จะใช้ภาษาพูดที่แตกต่างกันออกไป ส่วนภาษาพูดของชาวมอแกน (Moken) และชาวมอเกี๋น (Moklen) มีภาษาพูดคล้ายคลึงกัน บางคำก็ใช้เหมือนกัน โดยภาษาของชาวเลทั้ง 3 กลุ่มนี้เป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเนเซียน (Austronesian) (วิสิฐ ณะยะเหิวย 2532 : 251)

3.2.7 ลักษณะสภาพทางสังคมของชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์ มีดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างครอบครัวและเครือญาติ

ลักษณะครอบครัวของชาวมอแกนจะเป็นครอบครัวขยาย (Extended Family) ได้แก่ ครอบครัวที่มีสมาชิกซึ่งมีความสัมพันธ์ในเครือญาติขยายออกไปจากครอบครัวเดี่ยว ซึ่งถือมีการขยายโดยการเพิ่มจำนวนคู่สมรส หรือขยายโดยครอบครัวของพี่น้องที่แต่งงานแล้วมาอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ซึ่งโดยปกติแล้วครอบครัวของชาวมอแกนจะมีขนาดครอบครัวประมาณ 4 - 5 คน เพราะภายหลังจากแต่งงานของชาวมอแกน คู่สามีภรรยา มักจะยังคงอยู่อาศัยร่วมชายคาเดียวกันกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง หรือเพียงแยกออกมาสร้างบ้านใหม่อยู่ติดใกล้ๆ กับบ้านพ่อแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือใช้วิธีการต่อเติมบ้านให้มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าเดิมแล้วอาศัยร่วมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ดังนั้นครอบครัวมอแกนส่วนใหญ่ จึงมีสมาชิกประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก และปู่ตาชาย ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในหลังคาเรือนเดียวกัน

คำเรียกชื่อในภาษามอแกน พ่อ (อะปง) แม่ (อะนง) ลูก (อานาด)
ปู่ตา (เอบาบ) ย่ายาย (เอบูม)

การแบ่งงานในครอบครัวชาวมอแกนที่มีพ่อเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่ในการแสวงหาอาหารมาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว ส่วนแม่นั้นจะอยู่กับบ้าน หรือหากินใกล้หมู่บ้าน อาจมีบ้างที่ออกไปหากินในบริเวณที่ไกลจากหมู่บ้าน หน้าที่ของแม่คือการทำอาหารเลี้ยงครอบครัว คอยดูแลสมาชิกในครัวเรือน ลูกหญิงจะช่วยเหลืองานบ้านต่างๆ ครอบครัวจะคอยทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ เพื่อการดำเนินชีวิตให้แก่ลูกหลาน ผ่านทางการบอกเล่า หรือการสังเกตโดยตรงจากพฤติกรรมกระทำของพ่อแม่ ปู่ย่าตาชาย หรือสมาชิกในหมู่บ้าน (สมเกียรติ สัจจารักษ์ 2539 :73) เกิดเป็นพฤติกรรมการเล่นแบบของเด็กขึ้นมา ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อมอแกน

ช่วยกันปลูกบ้านใหม่ ในช่วงเวลานั้นเด็กทั้งหญิงและชาย ก็จะออกหาเก็บวัสดุต่างในหมู่บ้าน มาเล่นสร้างเป็นบ้านหลังเล็กของพวกเขา เป็นต้น

ความสัมพันธ์ในครอบครัวมอแกนเป็นความสัมพันธ์ที่แนบแน่นมาก มีความผูกพันสูง เราสามารถเห็นการออกหาอาหาร โดยมอแกนคนพ่อเป็นผู้แจวเรือ โดยสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วยแม่และลูกๆก็นั่งในเรือออกไปหากินด้วยกันอยู่บ่อยครั้ง หรือการที่เด็กชาวมอแกนมีโอกาสดูได้ใกล้ชิดกับพ่อแม่หรือญาติของตนเพราะต้องออกไปทำมาหากินด้วยกันบ่อยครั้ง

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องหรือเครือญาติของมอแกนนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก เนื่องจากในปัจจุบันนี้เมื่อชาวมอแกนเกาะสุรินทร์อยู่อาศัยตั้งหลักแหล่งค่อนข้างถาวร ทำให้สังคมของชาวมอแกนในแต่ละครอบครัว ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน ก็มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติกัน ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งเรื่องการทำมาหากิน โดยเฉพาะการออกหาอาหารทั้งทางทะเลและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ร่วมกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพึ่งพาอาศัยกันในด้านอื่นๆอีกด้วย เช่น การทำคลอด โดยหมอตำแยในหมู่บ้าน ซึ่งก็คือ หญิงมอแกนอาวุโสหลายคนในหมู่บ้าน การรักษาพยาบาลเวลาเจ็บป่วย หรือการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชาวมอแกน โดยผู้ทำพิธี หรือที่เรียกในภาษามอแกนว่า “ออลัง ปูตี” คอยทำหน้าที่เป็นคนกลางในการติดต่อระหว่างโลกปัจจุบันกับโลกของวิญญาณบรรพบุรุษ เพื่อถามไถ่ถึงสาเหตุของอาการเจ็บป่วย อ้อนวอนเพื่อความสำเร็จในการทำมาหากิน หรือถามถึงอนาคตของหมู่บ้านและชุมชนของชาวมอแกน การสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การสร้างเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มของครอบครัวมอแกนจะเป็นโครงสร้างหลัก เป็นหน่วยพื้นฐานของโครงสร้างส่วนต่างๆ ของสถาบันสังคมอื่นๆ

2. สภาพทางเศรษฐกิจ ในสังคมของชาวมอแกน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 การเก็บบริโภคอาหารเพื่อการยังชีพจากพื้นที่ป่าและทะเล

ในช่วงฤดูแล้ง (ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง พฤษภาคมของทุกปี) นอกจากการรับจ้างทำงานกับทางอุทยานฯ ในฐานะของลูกจ้างชั่วคราวรายวันของอุทยานฯ โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวปี 2545 - 2546 เป็นต้นมา ทางอุทยานฯมีนโยบายการจ้างงาน เพื่อเป็นการช่วยเหลือในเรื่องรายได้แก่ชาวมอแกน โดยจ้างงานทั้งชายและหญิงจำนวนรวมประมาณ 40 - 50 คน ช่วงตลอดระยะเวลาของฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้วิถีชีวิตประจำวันของชาวมอแกนต้องปรับเปลี่ยนไปจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของพวกเขา ทำให้ตารางการทำมาหากินของชาวมอแกนในช่วงฤดูกาลนี้เป็นตารางการทำงานแบบเข้าไปเฝ้ากลับของการทำงานกับทางอุทยานฯ ดังนั้นชาว

มอแกนทั้งหญิงชายที่ทำงานกับทางอุทยานฯจะได้รับหลักประกันในเรื่องของรายได้ประจำตลอดช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

ในส่วนผู้หญิงมอแกนที่หมู่บ้านก็ใช้เวลาในช่วงนี้ของฤดูกาลท่องเที่ยว ออกตัดใบเตยหนาม และใบเตยป่าหนัน โดยนำมาสานเป็นหัตถกรรมมอแกน เพื่อขายให้แก่นักท่องเที่ยว อาทิ เสื้อ กระปุก เป็นต้น เพื่อเป็นรายได้เสริมจากส่วนที่สมาชิกคนอื่นในครอบครัวมีรายได้ประจำจากการทำงานกับทางอุทยานฯ

ส่วนวิถีชีวิตประจำวันของชาวมอแกนในช่วงฤดูการมรสุม คือระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง พฤศจิกายนของทุกปี ชาวมอแกนจะกลับมาใช้ชีวิตประจำวันแบบการดำรงชีพด้วยวิถีชีวิตดั้งเดิมของพวกเขาให้หมดไปกับการทำมาหากินล่าสัตว์และหาอาหารพืชผัก โดยมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานของมอแกนในชีวิตประจำวัน สำหรับการทำงานต่างๆดังนี้

- พวกเขาจะออกไปหาอาหารจากทะเล และเก็บพืชผักผลไม้ที่ไกลออกไปจากที่พัก และทำพวกเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการจับสัตว์น้ำ อาทิ ฉมวกสามง่าม(ชุม) ฉมวกแทงปลา(แลม) เป็นต้น

- พวกเขาผู้หญิงมีหน้าที่ดักน้ำ และหาฟืนมาเผาถ่าน ก่อไฟ หุงหาอาหาร และหาอาหารจำพวกหอยและปลาขนาดเล็ก รวมทั้งพืชผักที่ขึ้นอยู่ในบริเวณใกล้ๆหมู่บ้าน รวมทั้งจะเป็นผู้ดูแลลูกหลาน หญิงผู้เป็นแม่จะเอาผ้าถุงหรือผ้าผืนใหญ่มาห่อตัวลูกแล้วใช้ผ้าพันรอบตัว ทำเป็นเปลผูกให้ลูกนอน ส่วนเด็กผู้หญิงที่โตจนช่วยตัวเองได้แล้วก็จะช่วยเลี้ยงน้องและหาอาหารในบริเวณพื้นที่ทรายและโขดหินในบริเวณอ่าวใกล้ๆหมู่บ้านด้วย

- เด็กหญิงจะเริ่มต้นทำงานบ้านต่างๆ ในระหว่างช่วงอายุในวัยเด็ก โดยผู้ใหญ่จะสอนให้ผู้หญิงเริ่มต้นทำงานบ้านในครอบครัวก่อน

- ส่วนเด็กผู้ชายจะติดตามผู้ใหญ่ พ่อหรือญาติของตนออกไปหาอาหาร ตกปลา วางอวน เป็นต้น

2.2 แหล่งรายได้ของชาวมอแกน

การแลกเปลี่ยนสินค้าจากทะเล

ในอดีตชาวมอแกนเกาะสุรินทร์ดำรงชีพด้วยการจับสัตว์ทะเลและเก็บทรัพยากรจากป่า เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนกับพ่อค้าบนฝั่ง สัตว์ทะเลที่ชาวมอแกนสะสมหาเก็บเพื่อการแลกเปลี่ยน ส่วนใหญ่เป็นเปลือกหอย ปลิงทะเล เป็นต้น ส่วนทรัพยากรจากป่าที่ชาวมอแกนหาเก็บคือ ริงนก น้ำผึ้ง เป็นต้น สิ่งของที่มอแกนนิยมนำมาแลกเปลี่ยน คือ ข้าวสาร น้ำตาล เกลือ พริกแห้ง น้ำมัน และสิ่งของเครื่องใช้ที่พวกเขาต้องการ

ตัวอย่างรายการสินค้าระหว่างมอแกนกับพ่อค้าที่รับซื้อเปลือกหอย

ในสมัยก่อนมอแกนทำการเก็บสะสมเปลือกหอยชนิดต่างๆ เพื่อรอให้ได้จำนวนมาก หากพร้อมก็จะนำไปขายให้เจ้าแก้วที่จังหวัดระนอง ทราบจากมอแกนว่า "ร้านค้าจะรับซื้อหอยแทบทุกชนิด ยกเว้นหอยมือเสือ" ตัวอย่างเช่น หอยมุกโข่ง 1,350 บาท/ กิโลกรัม หอยนมสาว 50 บาท/ กิโลกรัม หอยเบี้ย 20 บาท/ กิโลกรัม หอยเล็บมือนาง 30 – 50 บาท/ตัว หอยมือผี 10 – 20 บาท/ตัว หอยตาวัว(คาม่วง) 20 บาท/ กิโลกรัม เป็นต้น

ตารางที่ 7 แหล่งงานรับจ้าง¹ เกิดเป็นรายได้ของมอแกนเกาะสุรินทร์ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว

แหล่งงาน	รายได้ / คน / วัน (บาท)	หมายเหตุ
1. งานรับจ้างอุทยานฯ	100	มีอาหารให้ทาน 2 มื้อ คือ เช้าและกลางวัน ช่วงเวลาเช้าก่อนทำงานอาจมีกาแฟให้ด้วย เวลางาน 08:00 – 17:00 น.
2. งานรับจ้างก่อสร้าง (การรับมอแกนเข้าทำงานไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณของงาน)	80 - 120	ต้องเตรียมอาหารมาเอง ไม่มีกาแฟให้ ส่วนค่าแรงนั้น หากขยันและทำงานดี ก็อาจเพิ่มให้ถึงขั้นรายได้ 120 บาท/วัน เวลาทำงาน 08:00 – 16:00 น.

ยกตัวอย่างประเภทของงานที่อุทยานฯให้ชาวมอแกนได้มาทำงานช่วยในส่วนของอุทยานฯ

- ขับเรือพานักท่องเที่ยวดำน้ำ
- กวาดขยะ แบกของ
- งานครัว เช่น ล้างจาน

¹ ในปัจจุบันชาวมอแกนนิยมสมัครเป็นลูกจ้างรายวันของอุทยานฯเกือบทุกคน ในอัตราค่าจ้าง 100 บาท/วัน พร้อมอาหารรวม 2 มื้อ

ส่วนอีกกลุ่มก็ถูกเรียกจ้าง โดยพวกก่อสร้าง เพื่อทำหน้าที่เป็นแรงงานช่วยในงานก่อสร้างที่เกิดขึ้นบริเวณหาดไม้งาม ซึ่งก็สามารถที่จะสร้างงานให้มอแกนที่เกาะสุรินทร์มาเกือบประมาณ 2 ปีมาแล้ว โดยเริ่มก่อสร้างในราวเดือนมีนาคม ปี 2545 จนถึงปัจจุบันนี้ (2547) และคาดว่า จะมีการก่อสร้างที่ยังคงต้องอาศัยแรงงานชาวมอแกนอีกอย่างน้อยก็ราว 1 ปีนับจากปัจจุบัน (2548) เนื่องจากทางอุทยานฯ มีโครงการที่จะสร้างโรงอาหารใหม่และปรับปรุงอาคารนิทรรศการ และเรือนแถวเจ้าหน้าที่ ในบริเวณหาดไม้งาม

ในหมู่บ้านคงเหลือแต่ชายชราที่ร่างกายไม่สามารถทำงานหนักได้เท่านั้น ที่ไม่ได้ทำงานกับทางอุทยานฯ ซึ่งส่วนมากก็จะหันมาดกปลาขายให้แก่อุทยานฯ จำนวน 3 – 4 คน แต่บางคนนั้นก็อยู่ที่หมู่บ้าน ใช้เวลาว่างทำเรือมอแกนจำลองไว้ขายแก่นักท่องเที่ยว

ส่วนหญิงชาวมอแกนนั้น ปัจจุบันเมื่อทางอุทยานฯ และงานก่อสร้างได้เปิดโอกาสให้เข้ามาทำงานที่อุทยานฯ นั้น ก็มีหญิงสาวมอแกน รวมทั้งแม่ม่าย เข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างรายวันจำนวนหนึ่ง โดยจะเข้ามาทำหน้าที่เป็น

- แม่บ้าน มีหน้าที่ทำความสะอาดบ้านพักนักท่องเที่ยว คอยพานักท่องเที่ยวเดินไปยังที่พัก
- งานในโรงครัว เช่น ล้างจาน แกะกุ้ง กระจีต ผักแห้ง ฯลฯ
- งานก่อสร้าง เป็นต้น

ในส่วนของมอแกนกลุ่มที่ไม่ได้ทำงานกับทางอุทยานฯ หรือทางงานก่อสร้างนั้น ส่วนมากมักจะเป็นคนที่ไม่สามารถที่จะสื่อสารด้วยภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว ก็มักจะอยู่กันที่หมู่บ้าน จะมีบางส่วนที่ออกเรือแจวออกไปดกปลา เพื่อนำไปขายที่อุทยานฯ หญิงชราส่วนใหญ่ก็จะใช้เวลาว่างออกไปตัดใบเตยหนาม เพื่อนำมาสานเป็นพัดลกรมมอแกน สำหรับขายให้แก่นักท่องเที่ยวในช่วงที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมหมู่บ้านมอแกน โดยมีหญิงมอแกนบางส่วนนั่งรวมตัวกันจับกลุ่มเล่นไพ่

ตารางที่ 8 ข้อมูลแสดงแหล่งรายได้อีกทางหนึ่งของมอแกน ที่ไม่ได้เข้ารับจ้างทำงานกับทาง
อุทยานฯ

งานอิสระ		
- ตกปลาขายอุทยานฯ	ราคาปลา กิโลกรัมละ 30	รายได้ไม่แน่นอน/อุทยานฯอาจไม่รับซื้อ/ตัวเบ็ด ไม่มี/ฯลฯ
- สานเสื่อ ทำกระจุก	เสื่อ 200 / ผืน กระจุก 20 – 50 / ชิ้น	รายได้ไม่แน่นอน/นักท่องเที่ยวซื้อน้อย/ไม่มีสี่ล้อม/ฯลฯ
- ทำเรือจำลอง	เรือแจว เล็ก 100 – 200 / ลำ เรือมอแกน 500 – 2000 / ลำ	ขึ้นกับความขยันของแต่ละบุคคล

เมื่อพิจารณาถึงสภาพทางเศรษฐกิจของมอแกน เกาะสุรินทร์ในปัจจุบัน วิถีชีวิตของชาวมอแกนถูกแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลาแห่งการดำรงชีพอย่างชัดเจน คือ ช่วงเวลาของฤดูมรสุม (เดือน พ.ค. – พ.ย.) ชาวมอแกนจะดำรงชีพทำมาหากินอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล และหมู่บ้าน เนื่องจากอิทธิพลของลมมรสุมที่มีบทบาทในการกำหนดแบบแผนพฤติกรรมการทำมาหากินของมอแกน และช่วงเวลาของฤดูแล้ง หรือฤดูกาลท่องเที่ยว (เดือน พ.ย.- พ.ค.) ในปัจจุบันนี้ มอแกนเกาะสุรินทร์เข้าทำงานในฐานะลูกจ้างชั่วคราวรายวันของอุทยานฯ ประมาณ 40 – 50 คน

วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย รวมถึงการปรับตัวอย่างรวดเร็วของมอแกนจากกลุ่มชนเร่ร่อน มาตั้งรกรากค่อนข้างถาวรที่เกาะสุรินทร์ รวมถึงผืนตัวเองมาพึ่งพาอุทยานฯมากขึ้น ในฐานะเป็นลูกจ้างรายวันของทางอุทยานฯ ในช่วงตลอดฤดูกาลท่องเที่ยว 6 เดือน ปัจจัยเหล่านี้ย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจของมอแกน เกาะสุรินทร์ในปัจจุบัน จากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อสังเกตจากการวิเคราะห์แบบคำนวณค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของมอแกน

1. จากการคำนวณค่าใช้จ่ายโดยประมาณของมอแกนที่เกี่ยวข้องกับของบริโภค ส่วนของกินที่จำเป็น ในส่วนของน้ำมันพืช

ตามปกติแล้วในช่วงของฤดูกาลท่องเที่ยวที่มอแกนจะสามารถที่จะตัดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ออกไปได้เลย เนื่องจากทางฝ่ายครัวอุทยานฯนั้น หากใช้น้ำมันประกอบอาหาร เกิน 2 ครั้งแล้วก็จะทำการเปลี่ยนน้ำมัน ดังนั้นแทนการที่จะต้องทิ้งน้ำมันเหล่านั้น ทางฝ่ายครัวจึงจะอนุญาตให้

มอแกนที่ทำงานกับทางอุทยานฯ นั้น สามารถที่จะนำน้ำมันกลับไปปรุงอาหารที่บ้านได้ ซึ่งก็รวมไปถึงของสดบางอย่าง หรืออาหารที่เหลือจากการบริโภคของนักท่องเที่ยว ทำให้มอแกนสามารถที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องนี้ไปได้

2. จากการคำนวณค่าใช้จ่ายโดยประมาณของมอแกนที่เกี่ยวข้องกับของอุปโภค ส่วนของใช้ที่จำเป็นในส่วนของท่านหญิงข้าว

โดยทั่วไปแล้ว มอแกนจะตัดไม้ นำมาเผาทำถ่านด้วยตัวเอง เพื่อใช้ในครัวเรือน แต่หากมีปริมาณมากพอ ก็จะมีการนำออกมาขายให้แก่มอแกนอีกหลายคนที่ไม่ได้เผาถ่านด้วยตัวเอง

3. จากการคำนวณค่าใช้จ่ายโดยประมาณของมอแกนที่เกี่ยวข้องกับของอุปโภค ส่วนของใช้ที่ฟุ่มเฟือยในส่วนของนาฬิกา

เมื่อมอแกนเดินทางไปขายหอย หรือ ปลิงแห้งที่ระนอง หลังจากได้เงินมาแล้ว ก็ต้องมี การซื้อหาข้าวสาร เครื่องใช้ที่จำเป็น สำหรับครอบครัวแล้ว ในกรณีนี้เป็นเฉพาะรายบุคคลเท่านั้น มอแกนมีความต้องการที่จะนำเงินรายได้บางส่วน หรือเงินที่เหลือจากการขายหอยในครั้งที่แล้ว โดยจะนำออกมาเพื่อหาซื้อนาฬิกาสร้อย

จากการที่ได้สังเกตนาฬิกาก็ถือว่าเป็นเครื่องประดับร่างกายอีกประเภทหนึ่งที่มอแกนให้ความสำคัญ เนื่องจากอาจมีค่าทางความรู้สึกต่อผู้พบเห็น

4. จากการคำนวณค่าใช้จ่ายโดยประมาณของมอแกนที่เกี่ยวข้องกับของอุปโภค ส่วนของใช้ที่ฟุ่มเฟือยในส่วนของท่านไฟฉาย

ในสมัยก่อนนั้นมอแกนต้องใช้เงิน ไปกับการซื้อหาถ่านไฟฉายอย่างมากมาย ส่งผลให้เกิดเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับมอแกน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการทิ้งถ่านเก่าลงทะเล โดยมอแกนอาจต้องใช้ถ่านไฟเป็นจำนวนมาถึง 6-8 ก้อน ต่อสัปดาห์ สำหรับวิทยุ 1 เครื่อง รวมถึงการใช้กับกระบอกไฟฉายอีกด้วย เป็นจำนวนเงินถึง 60 – 80 บาทต่ออาทิตย์

ส่วนในปัจจุบันนี้ มอแกนได้เปลี่ยนมาใช้หม้ออัดแบตเตอรี่รถยนต์แทน จึงเป็นการลดการใช้ถ่านไฟฉายลงเป็นจำนวนมาก

ตัวอย่างครอบครัวที่มีสมาชิก 2-3 คน

ข้อมูลแสดงรายได้

ครอบครัวเอนาย กล้าทะเล มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 2 คน คือเอนาย และภรรยาชื่อนิด เอนาย ทำงานรับจ้างกับทางอุทยานฯ ได้รับค่าจ้างวันละ 100 บาท ดังนั้นในเวลา 1 เดือนจะมีรายได้ประจำประมาณ 3,000 บาท ส่วนนิด กล้าทะเล ไม่ได้ทำงานจึงไม่มีรายได้

ตารางที่ 9 ข้อมูลแสดงรายจ่ายของครอบครัวมอแกน

สินค้า	ส่วนการใช้/เดือน	ราคาต่อหน่วย	แหล่งซื้อหา	รวมราคา/เดือน
1. ข้าวสาร	คนละ 10 ลิตร/ค.	ลิตรละ 8.6 บาท	อุทยานฯ	172
2. น้ำมันพืช	2 อาทิตย์/ขวด	ขวดละ 20 บาท	อุทยานฯ	40
3. น้ำปลา	2 เดือน/ขวด	ขวดละ 20 บาท	อุทยานฯ	10
4. เกลือ	1 เดือน/ถุง	ถุงละ 20 บาท	อุทยานฯ	20
5. พริกแห้ง	3 เดือน/กิโลกรัม	กิโลกรัมละ 80	ระนอง/กระบี่บุรี	26.6
6. กะปิ	1 เดือน/กิโลกรัม	กิโลกรัมละ 60	ระนอง/กระบี่บุรี	60
7. กระเทียม	1 เดือน/กิโลกรัม	กิโลกรัมละ 25	ระนอง/กระบี่บุรี	25
8. ผงชูรส	1 ถุง / 2 อาทิตย์	35 บาท/ซอง	อุทยานฯ	70
9. ไข่ไก่	3 ฟอง/2 อาทิตย์	10 บาท/ 3 ฟอง	อุทยานฯ	20
10. ผลไม้	1เดือน/2กิโลกรัม	10 บาท/ กิโลกรัม	ระนอง/กระบี่บุรี	20
11. หมาก	10 ลูก / เดือน	10 บาท / 5 ลูก	ระนอง/กระบี่บุรี	20
พลู	4 แปะ / เดือน	และ 5 บาท /แปะ	หน่วยประมงฯ	20
12. น้ำตาลทราย	3-7 วัน / ถุง	20 / ถุง / กิโลกรัม	อุทยานฯ	80 - 200
13. ถั่วเขียว	2 อาทิตย์ / ถุง	15 บาท / ถุง	อุทยานฯ	30
14. นมข้นหวาน	3-7 วัน/กระป๋อง	20บาท/ กระป๋อง	อุทยานฯ	80 - 200
15. ปลากระป๋อง	2อาทิตย์/กระป๋อง	15บาท / กระป๋อง	อุทยานฯ	30
16. ขาเส้น	2 - 3 วัน / ซुक	10 / 3 ถุง	อุทยานฯ	150 - 225
ใบจาก		5 / 3 มัดเล็ก		
17. กาแฟ	1-2 วัน / ห่อเล็ก	10 / 1-1 ½ ซ้อน	อุทยานฯ	150 - 300
สินค้า	ส่วนการใช้/เดือน	ราคาต่อหน่วย	แหล่งซื้อหา	รวมราคา/เดือน
18. บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป	ประมาณ 3 วัน / 3 ห่อ	20 บาท / 3 ห่อ	อุทยานฯ	200
19. ขนมถุงสำเร็จ	3 วัน / 3 ห่อ	20 บาท / 3 ห่อ	อุทยานฯ	200
20.ขนมถุงแบ่งขาย	3 วัน / ห่อ	10 บาท / ถุง	อุทยานฯ	100
21. ลูกกวาด	3 วัน / ห่อ	5 บาท / 5เม็ด	อุทยานฯ	50

ตารางที่ 9 (ต่อ)

สินค้า	ส่วนการใช้/เดือน	ราคาต่อหน่วย	แหล่งซื้อหา	รวมราคา/เดือน
22. น้ำอัดลม กระป๋อง	ประมาณ 5 - 7 วัน / 2 กระป๋อง	20 / กระป๋อง	อุทยานฯ	160 - 240
23. ยาสระผม	2 อาทิตย์/ขวด	15 บาท / ขวดเล็ก	อุทยานฯ	30
24. สบู่	1 - 2 เดือน/ก้อน	10 บาท / ก้อน	อุทยานฯ	5 - 10
25. ผงซักฟอก	2 อาทิตย์ / ซอง	35 / ซอง	อุทยานฯ	70
26. แป้ง	2 อาทิตย์/กระป๋อง	25 / กระป๋อง	อุทยานฯ	50
27. ไฟแช็ค	3 - 7 วัน / ชิ้น	10 บาท / ชิ้น	อุทยานฯ	40 - 100
28. โบ มี ค โ ก น หมวด	2 อาทิตย์ / ครั้ง	10 บาท / ชิ้น	อุทยานฯ	20
29. เทียนไข	2 อาทิตย์ / ครั้ง	10 บาท / 5 เล่ม	อุทยานฯ	20
			ค่าใช้จ่ายรวม (ประเมินสูงสุด)	2608.6 บาท

จากข้อมูลในตาราง “ตัวอย่างครอบครัวที่มีสมาชิก 2 คน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อครอบครัวขนาดเล็กที่สุด มีการใช้สิ่งของอุปโภคบริโภคตามตาราง เพื่อคำนวณการเปรียบเทียบระหว่างรายรับและรายจ่ายของครอบครัวมอแกนตัวอย่างที่มีสมาชิก 2-3 คน
หมายเหตุ รายได้เหล่านี้เป็นการคำนวณเฉพาะฤดูกาลท่องเที่ยวเท่านั้น(การจ้างงานจากอุทยานฯ)

ตัวอย่างครอบครัวที่มีสมาชิก 4-5 คน

ข้อมูลแสดงรายได้

ครอบครัวก๊อง กล้าทะเล มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 คน คือ ก๊อง ภรรยาชื่อ กะม้อก และลูกชาย ลูกสาว อายุ 6 และ 3 ปีตามลำดับ
ก๊องและกะม้อก ทำงานรับจ้างกับทางอุทยานฯ ได้รับค่าจ้างวันละ 100 บาท ดังนั้นในเวลา 1 เดือนจะมีรายได้ประจำของทั้งคู่ประมาณ 6,000 บาท

ข้อมูลแสดงรายได้

ครอบครัวม่าน กล้าทะเล มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 5 คน คือ ม่าน ภรรยาชื่อ ก่ามา และลูกสาว ลูกชาย 2 คน อายุ 16 , 8 และ 4 ปีตามลำดับ

ม่านทำงานตกปลาขายให้แก่ทางอุทยานฯ ได้รับค่าจ้างตามน้ำหนักของปลาที่ตกได้ คือ กิโลกรัมละ 30 บาท โดยเฉลี่ยรายได้ประมาณวันละ 100 – 200 บาท ดังนั้นในเวลา 1 เดือนจะมีรายได้ประมาณ 6,000 บาท ส่วนภรรยาและลูกสาว ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวมีรายได้จากการขายเสื้อ และกระเป๋าใบเตยแก่นักท่องเที่ยว รวมกันทั้งสองคนประมาณ 1,600 บาท โดยเฉลี่ยครอบครัวม่าน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 7,600 บาท

หมายเหตุ รายได้เหล่านี้เป็นการคำนวณเฉพาะฤดูกาลท่องเที่ยวเท่านั้น(การจ้างงานจาก อุทยานฯ) จากตาราง “ข้อมูลแสดงรายจ่าย” ด้านบนในรายการ ตัวอย่างครอบครัวที่มีสมาชิก 2-3 คน นั้น จากข้อมูลดิบทั้งหมดเพื่อการคำนวณรายได้ และค่าใช้จ่ายของแต่ละครัวเรือน(โดยเฉลี่ย) เมื่อทำการคำนวณเป็นตัวเลขออกมาแล้วนั้น เราจะได้ออกมาเป็นข้อมูลที่สามารถใช้ในการอ้างอิง ถึงปริมาณของสินค้าที่มอแกนมีใช้ในครัวเรือน รวมทั้งรายรับ-รายจ่ายของมอแกนในทุกๆ ครอบครัว เพื่อนำเอาข้อมูลที่ได้มานั้นแสดงออกมาเป็น “ค่าเฉลี่ยของครอบครัวมอแกน โดยคำนวณจากรายรับ และรายจ่ายที่มอแกนใช้ในแต่ละครัวเรือน”

ในกรณีนี้ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงรายได้ของครอบครัวตัวอย่าง ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวของมอแกน ขนาด 4-5 คน ซึ่งหากเราพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นแล้ว ค่าใช้จ่ายก็น่าจะเพิ่มขึ้นตามนั้นด้วย แต่ด้วยในความเป็นจริงแล้วตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นมานั้น ก็ล้วนแล้วแต่เป็นสมาชิก “เด็ก” ในครอบครัวนั้นๆ จึงส่งผลให้เราไม่ต้องคิดเพิ่มค่าใช้จ่าย ให้เพิ่มขึ้นมาตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตัวอย่างครอบครัวที่มีสมาชิก 5 คนขึ้นไป

ข้อมูลแสดงรายได้

ครอบครัวซุทัด กล้าทะเล มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 7 คน คือ ซุทัด ภรรยาชื่อ จอย และลูกสาว ลูกชาย 2 คน อายุ 3 และ 2 ปีตามลำดับ รวมทั้ง จิมี ยายของซุทัด และหลานชื่อ จุก และ ลินดา ซุทัดทำงานรับจ้างกับทางอุทยานฯ ได้รับค่าจ้างวันละ 100 บาท ดังนั้นในเวลา 1 เดือนจะมีรายได้ประจำ 3,000 บาท ส่วนจุกและลินดา ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวมีรายได้จากการทำงานก่อสร้างบนเกาะ มีรายได้วันละ 80 บาท รวมทั้งสองคนประมาณ 4,800 บาทต่อเดือน และยายของซุทัด

ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวมีรายได้จากการขายเสื้อและกระเป๋าใบเตยแก่นักท่องเที่ยว ประมาณ 800 บาทต่อเดือน โดยเฉลี่ยครอบครัวของชุดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 8,600 บาท

หมายเหตุ รายได้เหล่านี้เป็นการคำนวณเฉพาะฤดูกาลท่องเที่ยวเท่านั้น(การจ้างงานจากอุทยานฯ) จากข้อมูลในตาราง “ตัวอย่างครอบครัวที่มีสมาชิก 5 คนขึ้นไป” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อครอบครัวมีขนาดขยายใหญ่ขึ้น จำนวนสมาชิกก็มีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ทำหน้าที่เสมือนเป็น “แหล่งรายได้” ที่มีมากขึ้นกว่าอีกหลายๆครอบครัว ทำให้สามารถที่จะแสดงออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัดในเรื่องของ “รายได้ต่อหัว ต่อครอบครัว” แต่เมื่อนำเอาตัวอย่างการบริโภคของครอบครัวมอแกนที่มีสมาชิก 2 –3 คน มาใช้ในการเปรียบเทียบ พบว่า ปริมาณของการอุปโภคบริโภคจะสูงขึ้นตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เพิ่มมากขึ้น หากแต่ในเรื่องของใช้ที่จำเป็นส่วนรวมในครอบครัวนั้นจะต้องถูกหารเฉลี่ยแบ่งกันออกไป มีผลทำให้ไม่ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวมากเกินไปในหลายๆเรื่อง ยกเว้นในกรณีของกินฟุ่มเฟือย

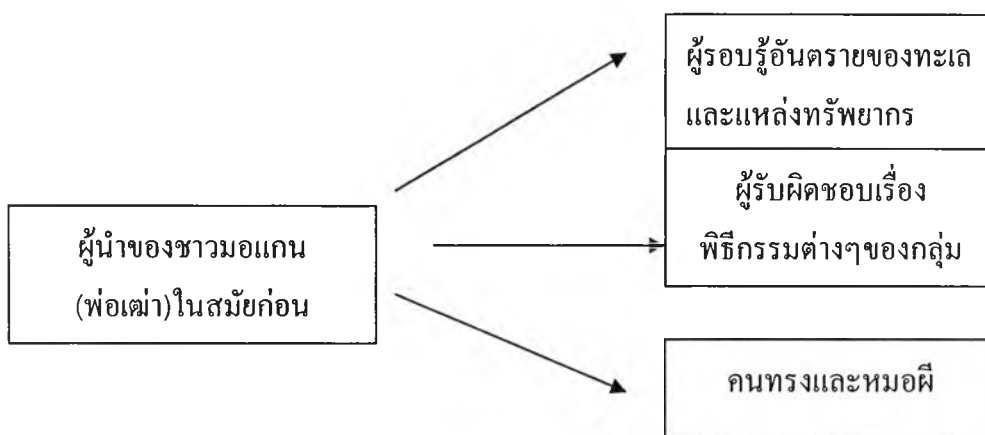
ดังนั้นสภาพเศรษฐกิจของชาวมอแกนในปัจจุบันนี้ จำนวนรายได้ที่เข้ามาส่วนใหญ่นั้น ต้องสูญเสียไปกับการซื้อหาเครื่องอุปโภคบริโภคในครัวเรือนของพวกเขา โดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือย ที่สามารถซื้อหาโดยตรงกับทางร้านค้าของอุทยานฯ ในราคาที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการหารายได้ของมอแกนในแต่ละวัน ทำให้ทุกวันนี้มอแกนเกิดการพึ่งพาอุทยานฯ ในแง่ของการก่อให้เกิดรายได้ประจำ สำหรับความต้องการในการบริโภคซื้อหาสินค้าจากทางอุทยานฯ เพื่อเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวของตน

3. การปกครองในสังคมมอแกน

สังคมของชาวมอแกน จากการจำแนกสังคมตามลักษณะของการทำมาหากิน เนื่องจากเชื่อว่าการทำมาหากินเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด และมีผลต่อการใช้ชีวิตด้านอื่นๆ ด้วยวิธีการนี้เราสามารถจำแนกสังคมของชาวมอแกนเป็นลักษณะสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์ (Hunting and Garthering Society) คือ สังคมที่สมาชิกมีวิธีการดำรงชีพอย่างง่าย ๆ ล่าสัตว์และเก็บหาพืชผักผลไม้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สมาชิกในสังคมแบบนี้จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีสมาชิกไม่กี่สิบคนเร่ร่อนไปเรื่อย ๆ มีเครื่องมือหากินแบบง่าย ๆ เช่น ธนู หรือหอก อาทิงค์ สังคมชาวซามานแถบทะเลทรายคาลาฮารี ในแอฟริกา สังคมชนเผ่าพื้นเมืองอะบอริจินในออสเตรเลีย เป็นต้น ดังนั้นลักษณะของการปกครอง จึงเป็นลักษณะ Band Level Societies ไม่มีใครเป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวในทรัพยากรพื้นฐานต่างๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ พื้นที่หากิน ฯลฯ สังคมแบบนี้มีความเท่า

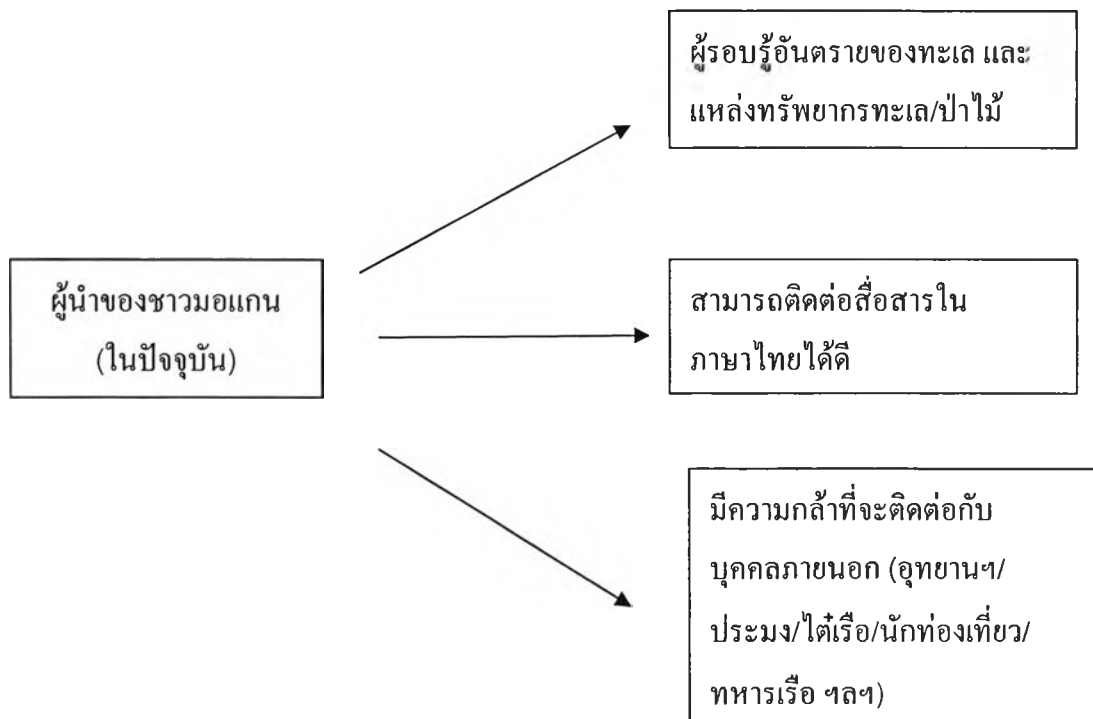
เทียมกันในระดับสูงนั่นคือ มีอาชีพเฉพาะอย่างน้อยมาก สมาชิกมีความแตกต่างกันน้อย ในเรื่อง
ของความมั่งคั่ง เกียรติภูมิ หรืออำนาจ

ส่วนผู้นำในความหมายของชาวมอแกนนั้น ในอดีตชาวมอแกนมีการให้ความสำคัญแก่
มอแกนผู้อาวุโส โดยยกย่องให้เป็นผู้นำของกลุ่มพวกเขา สมัยก่อนนั้นชาวมอแกนยังคงมีชีวิตเร่ร่อน
อพยพเคลื่อนย้ายจากเกาะหนึ่ง ไปอีกเกาะหนึ่ง เพื่อทำมาหากินตามรูปแบบของวิถีชีวิตมอแกน พวกเขาอาศัยและเดินทางด้วยเรือกำบังมอแกน เรือที่เป็นเสมือนสัญลักษณ์แห่งการเร่ร่อน โดย Jacques
Ivanoff (1999: 107) บรรยายเกี่ยวกับเรื่องของกลุ่มเรือมอแกนในสมัยก่อนว่า เรือมอแกนที่มีสมาชิก
ในลำเรือเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวขยาย (Extended
family) ซึ่งประกอบเป็นบ้านที่มีเรืออยู่ประมาณ 7-10 ลำ ครอบครัวขยายแต่ละครอบครัวจะมีช่วง
ชีวิตที่เคลื่อนย้าย ท่องเที่ยวไปตามเกาะต่างๆ เพื่อเก็บหาของทะเล นี่คือพื้นฐานของเศรษฐกิจในช่วง
ระยะเวลาหนึ่งมีหัวหน้าคือพ่อเฒ่า ซึ่งเป็นผู้รอบรู้อันตรายต่างๆของทะเล เป็นผู้รับผิดชอบเรื่อง
พิธีกรรมต่างๆของกลุ่ม รวมทั้งเป็นคนทรงและหมอผีด้วย โดยแต่ละกองเรือจะใช้ชื่อพ่อเฒ่าของตน
ที่เป็นหัวหน้า ดังนั้นผู้นำของชาวมอแกนในสมัยก่อนนั้นต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

เมื่อเวลาผ่านไป ปัจจุบันนี้มอแกนบางกลุ่มที่มาตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งที่ค่อนข้าง
ถาวรบนพื้นที่ของหมู่เกาะสุรินทร์ มอแกนกลุ่มนี้ในสมัยก่อนก็เคยมีผู้เฒ่าที่เป็นผู้นำของพวกเขา ที่
เคยนำขบวนอพยพล่องเรือกำบังมอแกนเคลื่อนย้ายลงมาที่เกาะสุรินทร์ เมื่อพวกเขาเริ่มลงหลักตั้ง
ถิ่นฐาน หยุดการเดินทางอพยพ ละทิ้งรูปแบบของวิถีชีวิตเร่ร่อนของชาวมอแกน แต่สถานภาพของ
ผู้นำของชาวมอแกนก็ยังคงเหมือนเดิม เพียงแต่เปลี่ยนจากผู้นำของกลุ่มเรือมาเป็นผู้นำในหมู่บ้าน
มอแกนที่เริ่มตั้งถิ่นฐานติดที่อาศัยอยู่ร่วมกันแทน เมื่อวิถีชีวิตต้องเปลี่ยนไป การเริ่มติดต่อ สัมพันธ์
ในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ระหว่างชาวมอแกนกับคนภายนอกหลายกลุ่ม ที่เข้า
มาร่วมใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่ของหมู่เกาะสุรินทร์กับวิถีชีวิตประจำวันของชาวมอแกน

เมื่อรูปแบบการทำมาหากินและดำรงชีพเปลี่ยนไป ภาวะผู้นำของชาวมอแกนในปัจจุบัน จึงต้องมีคุณสมบัติที่ปรับเปลี่ยนไปดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ข้อมูลเปรียบเทียบภาวะความเป็นผู้นำของชาวมอแกน

ผู้นำของมอแกนในสมัยก่อน	ผู้นำของมอแกนในปัจจุบัน	ข้อเปรียบเทียบ
ผู้รอบรู้อันตรายของทะเลและแหล่งทรัพยากรทะเล/ป่าไม้	ผู้รอบรู้อันตรายของทะเลและแหล่งทรัพยากรทะเล/ป่าไม้	เหมือนกัน เนื่องจากวิถีชีวิตการดำรงชีพของชาวมอแกนยังคงผูกพันกับท้องทะเล
ผู้รับผิดชอบเรื่องพิธีกรรมต่างๆของกลุ่มมอแกน	สามารถติดต่อสื่อสารในภาษาไทยได้ดี	เนื่องจากปัจจุบันความรู้เรื่องพิธีกรรมและคนประกอบพิธีเริ่มสูญหายไป / การลดคุณค่าสำหรับความเชื่อในเรื่องของพิธีกรรมของคนรุ่นใหม่ / การติดต่อสื่อสารภาษาไทยได้ดี ย่อมได้รับความไว้วางใจที่ดีจากคนภายนอก รวมถึงการได้รับความไว้วางใจจากมอแกนในชุมชน ให้ช่วยเรื่องรับรู้ติดต่อข่าวสารด้วย
คนทรงและหมอผี	มีความกล้าความสามารถที่จะติดต่อกับบุคคลภายนอก อาทิ อุทยานฯ / ประมงฯ / กลุ่มได้เรือ / นักท่องเที่ยว / ทหารเรือ ฯลฯ	ในสมัยก่อนเมื่อครั้งยังเร่ร่อนคนทรงและหมอผียังคงมีอิทธิพลในด้านความเชื่อของชาวมอแกน แต่ในปัจจุบันเมื่อมอแกนได้ติดต่อกับกลุ่มคนภายนอกหลายๆกลุ่ม รับเอาวัฒนธรรม ความทันสมัยเข้ามาสู่วิถีชีวิตของพวกเขา อาทิ ความรู้ในเรื่องของยาสมัยใหม่ เป็นต้น ทำให้ความเคารพในเรื่องของความเชื่อต่างๆของมอแกนเริ่มลดน้อยลงตามไปด้วย

จากตารางเปรียบเทียบภาวะความเป็นผู้นำของชาวมอแกนในอดีตกับสมัยปัจจุบันนี้พบว่า ผู้นำในสมัยก่อนของกลุ่มชาวมอแกนนั้น ได้รับความเคารพนับถือจากการที่เป็นผู้รอบรู้ อันตรายของทะเลและแหล่งทรัพยากรทะเลและป่าไม้ เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องของพิธีกรรมต่างๆ ของกลุ่มมอแกน และเป็นคนทรงและหมอผีด้วย โดยผู้นำในอดีตนั้น ต้องเป็นมอแกนที่มีลักษณะเป็นผู้รอบรู้ ชำนาญในเรื่องทางทะเล รวมถึงเป็นตัวแทนของการติดต่อระหว่างโลกปัจจุบันกับโลกของวิญญาณบรรพบุรุษ เพื่อสร้างความเชื่อถือ และความสงบสุขให้แก่กลุ่มมอแกนของตน

ส่วนผู้นำในสมัยปัจจุบันของกลุ่มชาวมอแกนนั้น ยังคงให้ความสำคัญนับถือผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องของทะเล ที่ซึ่งมอแกนต้องใช้วิถีชีวิตชาวทะเลเสมอมา แต่เมื่อสภาพของสังคม รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ล้อมรอบสังคมของชาวมอแกนกลุ่มนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป ความทันสมัย เคลื่อนตัวเข้ามาสู่สังคมมอแกน อิทธิพลของการท่องเที่ยวแพร่เข้ามาสู่วิถีชีวิตของมอแกน ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคมของพวกเขา ความรู้พื้นบ้านต่างๆ เริ่มเลือนหายไป มอแกนรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้ความสำคัญแก่การให้คุณค่าวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม แต่กลับหันมาให้ความสำคัญต่อความสามารถในติดต่อสื่อสารในภาษาไทยได้ดี และมีความกล้าความสามารถที่จะติดต่อกับบุคคลภายนอก อาทิ อุทยานฯ ประมงฯ กลุ่มไต้เรือ นักท่องเที่ยว ทหารเรือ เป็นต้น เพราะเมื่อมอแกนคนใดที่มีคุณสมบัติดังกล่าว จะเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลภายนอก เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมได้รับความไว้วางใจที่ดีจากคนภายนอก ทำให้กลายเป็นคนสำคัญขึ้นมาในสังคมของมอแกน เนื่องจากในปัจจุบันสังคมของชาวมอแกนเกิดการพึ่งพาอุทยานฯ ทั้งในเรื่องของการจ้างงาน หรือ การซื้อของจากร้านค้า เป็นต้น

4. การศึกษา

ความหมายของการศึกษาโดยทั่วไป หมายถึง แบบแผนในการคิดและการกระทำ รวมถึงการถ่ายทอด เรียนรู้วัฒนธรรมความรู้และความคิดต่างๆ โดยมีความมุ่งหมายในการทำให้คนในสังคมได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อให้คนในสังคมมีการพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้สึนึกคิด ทักษะความสามารถตามความถนัดของแต่ละคน

การศึกษาในปัจจุบันอาจแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1) การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ (informal education) คือ การศึกษาลักษณะนี้เป็นการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม และจากการติดต่อเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ซึ่งไม่มีหลักสูตร ไม่มีแบบแผนอะไร เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาไม่มีใครเป็นครูหรือนักเรียนที่แน่นอน

การศึกษาในสังคมดั้งเดิมแบบสังคมของชาวมอแกนในสมัยก่อนนั้น จัดเป็นการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ ไม่มีใครถูกกำหนดให้เป็นครูหรือนักเรียนโดยตรง ครอบครัวและผู้อาวุโสเป็นผู้ทำหน้าที่สอนและฝึกอบรมลูกหลาน เด็กๆ จะได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การล่าสัตว์ เก็บหาของป่า รวมถึงการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ลูกหลานจะได้เรียนรู้โดยผ่านการบอกเล่า นิทานพื้นบ้าน การสังเกต การเลียนแบบหรือการช่วยเหลือผู้ใหญ่ทำงาน นอกจากนี้คนในสังคมดั้งเดิมยังมีความรู้ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนใหญ่จะมีความรู้ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อยู่อาศัยและทำมาหากิน รวมทั้งทรัพยากรที่พวกเขานำมาใช้ประโยชน์ที่คล้ายคลึงกัน

2) การศึกษาอย่างเป็นทางการ (formal education) คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งมีการจัดทำแผนการศึกษาไว้แน่นอน มีระบบการบริหาร การกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ระยะเวลา การวัดผล ตลอดจนการกำหนดคกฏเกณฑ์อื่นๆ

ในปัจจุบันเมื่อระบบการศึกษาที่เข้ามาสู่สังคมของชาวมอแกน โดยในปี พ.ศ.2537 มีการจัดตั้งโรงเรียนขนาดเล็กขึ้น ชื่อ “โรงเรียนสุรัสวดี” ภายในพื้นที่ของหน่วยอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บริเวณอ่าวไทรเอน

ปัจจุบันมีครู 1 คน ครูและนักเรียนจำนวน 26 คน สอนวิชาพื้นฐาน เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ พลศึกษา ฯลฯ ทั้ง 5 ชั้นเรียน (อนุบาล และประถมศึกษาปีที่ 1 – 4) เพื่อให้เด็กมอแกนมีความรู้เบื้องต้นที่สามารถติดต่อสื่อสารกับสังคมใหญ่ได้ โดยจัดให้มีเรือรับส่งรวมทั้งมีลูกจ้างชั่วคราวของหน่วยอนุรักษ์ ซึ่งปัจจุบันทางหน่วยฯ ได้จ้างชาวมอแกนที่มีบัตรประชาชน 1 คน เข้าทำงานในหน่วยฯ โดยรับหน้าที่นำเรือมารับเด็กมอแกนที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านอ่าวบอน เกาะสุรินทร์ ได้ ในเช้าวันจันทร์ของสัปดาห์ แล้ววิ่งเรือมาส่งเด็กๆ กลับหมู่บ้านในช่วงเย็นของวันศุกร์ รวมถึงมีการจัดอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนด้วย

ระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนสุรัสวดี เป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนบ้านปากจก ตำบลเกาะพระทอง จังหวัดพังงา โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพังงา (นฤมล อรุโณทัย 2546 : 19)

ตารางที่ 11 ข้อมูลแสดงจำนวนนักเรียนมอแกนของโรงเรียนสุรสวัสดิ์ประจำปี 2546

ระดับชั้น เพศ/จำนวน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	ช่วงอายุ (ปี)
อนุบาล	3	2	3 - 7
ประถมศึกษาปีที่ 1	6	3	3 - 10
ประถมศึกษาปีที่ 2	2	2	7 - 9
ประถมศึกษาปีที่ 3	3	3	9 - 11
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	6	12 - 16
รวม (26 คน)	15	16	3 - 16

ในปัจจุบันการเรียนการสอนของโรงเรียนสุรสวัสดิ์ เปิดการเรียนทั้งหมด 5 ระดับชั้น คือ เริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีนักเรียนชาย 15 คน นักเรียนหญิง 16 คน รวม 31 คน เกณฑ์อายุเฉลี่ยของนักเรียน คือ 3 - 16 ปี

นอกจากนี้ยังมีเด็กมอแกนที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อปี พ.ศ.2545 แบ่งเป็นนักเรียนชาย 3 คน นักเรียนหญิง 5 คน รวมจำนวน 8 คน เกณฑ์อายุเฉลี่ยของนักเรียน คือ 11 - 15 ปี

นอกจากนี้ยังมีมอแกนที่เคยผ่านระบบการศึกษาระดับประถมศึกษา(อ่านออก เขียนได้) แบ่งเป็นนักเรียนชาย 2 คน นักเรียนหญิง 4 คน รวมจำนวน 6 คน เกณฑ์อายุเฉลี่ยของนักเรียน คือ 22 - 34 ปี

5. สุขภาพ และอนามัย

ชาวมอแกนมีวิถีชีวิตประจำวันอยู่กับทะเลเกือบตลอดทั้งวัน โดยในสมัยก่อนนั้น พวกเขาอาศัยเรือกำบังมอแกนเดินทางไปหาอาหาร เหวงปลา งมหอย ตามเกาะและอ่าวต่างๆ โดยเป็นการทำงานภายใต้แสงแดดเกือบตลอดทั้งวัน ส่งผลทำให้เกิดเป็น โรคผิวหนังชนิดต่างๆ มักเกิดอาการเจ็บป่วย ท้องร่วง เชื้อ ไข้มาลาเรีย จากยุง โรคตาแดง ไข้หวัด โรคปวดบวม อักเสบจากฝืนหนอง ในช่วงฤดูมรสุมที่การคมนาคมระหว่างเกาะสุรินทร์กับฝั่งแผ่นดินเป็นเรื่องที่ยากลำบาก

จากการศึกษาของ อรุณ แฉวจตุรัส (2543 : 70) กล่าวว่า ชาวมอแกนยังคงมีการนำพืชสมุนไพรมาใช้บำบัดการเจ็บป่วย เช่นการรักษาอาการบวม ไข้ พบว่า มอแกนยังคงมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรจำนวน 33 ชนิด ดังนั้นมอแกนยังคงใช้มีความรู้พื้นบ้านรักษาพยาบาล

เมื่อสมาชิกในชุมชนเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย จะใช้วิธีการรักษาแบบดั้งเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ในกลุ่มชาวมอแกนผู้ที่ถูกเรียกว่า “ออลังปู้ตี” หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ติดต่อกับผีทั้งปวงเพื่อเชื่อมโลกปัจจุบันและโลกของวิญญาณบรรพบุรุษเข้าด้วยกัน

การรักษาที่นายคุณ่ง กล้าทะเล ชาวมอแกนเกาะสุรินทร์ (24/7/45) เล่าให้ฟังว่า “คนทรง หรือออลังปู้ตี จะถามเอมูมเอบาบ (ผีบรรพบุรุษ) ว่าคนไข้เป็นอะไร ถูกอะไรมา แล้วต้องแก้ไขอย่างไร ?” ยกตัวอย่าง นายโท กล้าทะเล เกิดอาการเจ็บปวดบริเวณลูกอ๊อดทะเล นอนชมเพราะพิษไข้ อยู่หลายวัน พอออลังปู้ตีทำพิธีถามบุมบาบถึงสาเหตุของอาการดังกล่าว ออลังปู้ตีตอบว่า “ชายคนนี้ ขึ้นเข้าไปตัดไม้ทำเรือ แต่เมื่อครั้งทำเสร็จ ลงจากภูเขาแล้วยังไม่ตัดเชือกผูกนั่งร้านสำหรับยี่นเวลาตัดต้นไม้ ด้วยเหตุนี้จึงติด “ชะเคียด” หรือเกิดอาการเจ็บป่วยไม่สบายขึ้นมาได้” ในส่วนของวิธีการแก้นั้น ผู้ป่วยต้องขึ้นไปตัดเชือกที่ผูกนั่งร้านให้เรียบร้อย แล้วก็หายป่วยเอง เป็นต้น หน้าที่สำคัญของคนทรง หรือออลังปู้ตีคือ การทำพิธีปลีครังควานให้กับสมาชิกที่ไม่สบาย บางครั้งก็เดินเข้าไปในป่าเพื่อเก็บขาสมนไพรมาทำยารักษาไข้ หรืออาการปวดเมื่อยปวดแหว ปวดกระดูก ฯลฯ การกระทำเหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งที่ชาวมอแกนได้ยึดถือปฏิบัติกันบนพื้นฐานของความเชื่อในเรื่องของ “เอบาบเอมูม” หรือผีบรรพบุรุษและวิญญาณของพวกเขา

ในปัจจุบันนี้ได้มีความพยายามของการเข้ามาดูแลในเรื่องของสุขอนามัยของชาวมอแกน ที่พำนักอาศัยในเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ โดยเฉพาะการตรวจรักษาในเรื่องของโรคติดต่อต่างๆ รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสุขอนามัยเบื้องต้นแก่ชาวมอแกน

การปฏิบัติงานเบื้องต้นของการดูแลเรื่องสุขภาพของชาวมอแกน มีหน่วยงานของภาครัฐบาล 3 หน่วยงานเข้าทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลในเรื่องของสุขภาพของมอแกนเกาะสุรินทร์ ดังนี้

- 1) โรงพยาบาลคุระบุรี อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา
- 2) หน่วยอนามัยเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา
- 3) หน่วยมาลาเรีย กองสาธารณสุข อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา

โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลเรื่องสุขภาพของชาวมอแกนดังนี้

- โรงพยาบาลคุระบุรี อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ดูแลเรื่องของการลงพื้นที่หมู่บ้านของหน่วยแพทย์ ทันตแพทย์ และพยาบาล เพื่อให้การตรวจรักษาเบื้องต้น รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพแก่ชาวมอแกน (ขึ้นกับนโยบายของโรงพยาบาลในแต่ละช่วง) ตั้งแต่ปี 2544 ทางโรงพยาบาลคุระบุรี และสาธารณสุขประจำอำเภอคุระบุรี ร่วมกับทางอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จัดให้มีการตั้งเป็นหน่วยพยาบาลขึ้นบริเวณที่ทำกรอุทยานฯ ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

(ระหว่างพฤศจิกายน ถึงพฤษภาคมของทุกปี) เพื่อให้การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว เป็นสำคัญ และทำให้ชาวมอแกนได้รับการรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วยได้สะดวกมากยิ่งขึ้นด้วย โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางขึ้นฝั่งเพื่อเข้ารับการศึกษาที่โรงพยาบาล ในกรณีเกิดการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย แต่ในทางปฏิบัติจริงมีชาวมอแกนเพียงไม่กี่คนเข้ามารับการบริการที่สถานพยาบาลแห่งนี้ เนื่องจาก ความกลัวที่มอแกนมักเกิดขึ้นกับคนแปลกหน้าเสมอ หรือการติดต่อสื่อสารที่ไม่ค่อยเข้าใจในการ อธิบายอาการของการเจ็บป่วยระหว่างกันและกันของหน่วยพยาบาลและมอแกนที่เข้ารับการรักษา ปรึกษา เป็นต้น

- หน่วยอนามัยเกาะพระทอง รับผิดชอบในเรื่องของการออกหน่วยพยาบาล โดยเน้น เรื่องของการให้ยาหยอดแก่ชาวมอแกน คือ วัคซีน BCG หรือการปลูกฝี และวัคซีนป้องกัน บาดทะยัก โดยให้กับมอแกนทุกคน ส่วนวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ ให้สำหรับเด็กแรกเกิดถึง 15 ปี (ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2545 – ปัจจุบัน 2547)

- หน่วยมาลาเรีย กองสาธารณสุข รับผิดชอบในเรื่องของการออกหน่วยป้องกันมาลาเรีย เพื่อเจาะเลือดตรวจหาเชื้อมาลาเรียในกลุ่มของมอแกน และเจ้าหน้าที่อุทยานฯทุกคน โดยจะเข้ามา ตรวจเลือดมอแกนในช่วงต้นของฤดูกาลท่องเที่ยว รวมทั้งนำเครื่องพ่นยามาพ่นตามมอดฟันทันภายใน พื้นที่โดยรอบหมู่บ้าน และภายในบ้านของมอแกนแต่ละหลัง(ราวเดือนพฤศจิกายนของทุกปี)